سێ گۆشا تاوانا

رۆمان

حەسەن ئیبراهیم

٢٤,٧,٢٠٠١١

سوپاس:

سوپاس بونڤیسکار گۆشاد محمد سعید،وەرگێرێ بابەتێ (کوشتاری ئەرمەناکان). یا ژ فارسی کریە کوردی و دکتێبی وان دا بەلاڤ کری.

من گەلەک مفا ژوێ نڤێسینێ وەرگرت.تایبەت د بەشێ دادگەهکرنا سالامون تایلیریان ،ئەوێ تەلعەت باشا لبەرلینێ کوشتی..

من هندەک لێکولین راستەوخو ژ ئەکتا دادگەهێ کوپی کرن، دا پتر نێزیکی راستیان ببم.

داخوازا لێبورینێ ژ کەس و کارێن توشی ڤان کارەساتان بووین دخوازم. هەکەر من نەشیا بت هۆڤاتی و درنداتیا مرۆڤ کوژان دیاربکم.ئەز لوێ باوەرێ مە،چو قەلەم وچو نڤیسەر وچو دیدەڤان نەشێن راستیا هۆڤاتی ودرنداتیا ڤان روودانان وەک راستیا کارەساتێ دیاربکن...

تنێ یێ لبەر شالاوێ کەتی و هنگاڤتی. هەکەر ساخ بوو،هەکەر زفری.دبت بشێت هندەکێ ژ گەلەکێ بوو مە ڤەگێرت...

حەسەن ئیبراهیم

سیٚ گۆشا تاوانا

_ ١ _

کوشتارا ئەرمەنان

جەندرمان بازێرێ پاکاریچ ژ مرۆڤان ڤلا کرن. وەک کەرێ پەزی دانە بەراهیا خوە،هەموو لرەخێ بازێری کومکرن. ژن،بچووک ، لاو، پیر و کال.

مالێ وان تالان کرن. خانیێن وان داگیرکرن. کچێن جوان دگەل خوە برن. ئەو زەلامێن خۆدان دل و وژدان. خوە نەرازی کرین.

لپێش چاڤێن ژن و بچووکێن وان، ببفر و داسان پرت پرت کرن.

هەرچەندەکێ،دەنگێ تەلعەت پاشای بلند دبوو.

_ فەرمان.... من بەری نهو هوون ئاگادار کربوون. لدویڤ بریارا کومەلا نەهێلانا ئەرمەنان. بریار هاتە دان. کەس ژ ئەرمەنان لئاخا تورکیا نەمینت.دڤێت داویا ئەرمەنان بێتە دیارکرن.

چو هرزا بوو ژیێ وان و وژدانا وان یان بوو بچووک وژنان نائێتە کرن. هەموو بوو کوشتنێ نە. نابت کەس ژێ قۆرتال ببت..

ئیمزا.... تەلعەت پاشا

جەندرمە و لەشکەری ،لدورێن گرتیان بونە کوتان. کەس نەشێت برەڤت،کەس نەشێن هاری وان بکت.

هەرچەندەکێ، جەندرمە وەک گۆرگان دکەتنە ناڤ کوما واندا.

ژنێن جوان و کچێن هەرزەکار، ژێ دگرتن و لپێش چاڤێن باب و برا کرێت دکرن وپاشی بن ئاخ دکرن. زکێ ژنێن ئاڤز شەق دکرن.

ئەوێن خوە نەرازی دکرن.یان بەرەڤانی ژناموسا خوە دکرن. ددانە بەر داس و بفران. کەلەخێن وان دهاڤێتنە بەر سەیێن چۆلێ...

فەرمان هاتبوودان،کەسێ بگوللا نەکوژن. گیانێ وان بهایێ وان گوللا نائینت.داس و بفر و شیر خەنجەر و داروبەران بکار بینن بوو کوشتنا ڤان گاوران...

هەوار وقێرییێن ژن و بچووکان ئەسمان کون کرن.برس و ترس و نەخۆشی،ببونە هاڤالێن لەشکەر وجەندرمان. کت کتە ،کوم کوم.

ژن وبچووک بن ئاخ دکرن.لاو پیر.بەرەڤ مرنەکا دی برن.

بابێ وی،دایکا وی،خۆیشکا وی ،هەردوو برایێن وی. دگەل کومەکا مرۆڤان، رێزکرن.

دوو جەندرمان،ملێن خۆیشکا وی یا جوان و هەرزەکار گرتن.

ژناڤ کوما وان دورکرن. دایکا وی ،رێیا وان گرت.بابێ وی ، لبەرسینگێن وان راوەستیا.برایێ وی یێ بچووک،دەستێ خۆیشکا خوە گرت و کێشا.

جەندرما خۆیشکا وی بەرنەدان. فەرمان دانە هەڤالێن خوە، دابئەرکێ خوە یێ پیرۆز رابن.

کومەکا جەندرمان دورێن وان گرتن.بفرەک لسەرێ برایێ بچووک دان،سەر لێ کرنە دوو پارچە. دایکا وی هار بوو. بەری خوە پاڤیتە سەر کەلەخێ کورێ خوە. شیرەک لستۆی دان. سەرێ وێ کەتە بن پیا. برایێ مەزن لال بوو.خوە هاڤێتە پەستالێن جەندرمان.

بەری هیڤیا ژێ بکت،خۆیشکا وی کرێت نەکن.بفرەک بسەری کەت. سەرێ وی کرە کوندورەکی هەرشی.

جەندرما خۆیشکا وی برنە رەخێ کاروانی رووسکرن ،پشتا وێ دانانە ئەردی.

قێری و هەوارێن وێ، گۆهێن وی تژی خوین کرن.

بهەموو هێزا خوە کرە هەوار.....

چاڤێن خوە ڤەکرن،دەنگێ قۆتانا دەگەهێ ژۆرا وی یا بچووک. هزرێن وی کرنە راستی...

_ ئەو کیە؟

دەنگەکی خویانی ژپشت دەرگەهی هات.

_ ئەز، ئەم هەڤالن...

دەرگەهـ ڤەکر. دوو زەلام هاتنە ژۆر.

_ ببورە، ئەم گیروو بوون.

بەری ئزا رۆنشتنێ بدتە مێڤانێن خوە.

_ هەوە چ کر،ئەو گرنگە...؟!

دێمێ هەردوو مێڤانان تژی هیڤی بوو.

_ مە بووتە هەموو تشت ئامادەکرن.دەمانجە و پلانا دەم وجهـ و رێیا وی یا رۆژانە...

_ سوپاس بوو هەوە.

_ ئەڤە ئەرکەکێ شۆرەشگێرانەیە. توو دێ تۆلا مللەتەکی ڤەکی. توو دێ حەیفا ناموسا کچین ئەرمەن راکی.توو حەیفا گیانێ مەلیون و نیڤ ئەرمەنان راکی..

چاڤێن خوه نەقاندن.

_ ئەز دێ تۆلا دایکا خوه و بابێ خوه و برایێن خوه ....

سەرێ خوه شۆرکر.

_ و ناموسا خۆیشکا خو ڤەکم...

ئەرێ، ئەو خۆیشکا لپێش جاڤێن من کرێت کرن و دگەل خوه برین...

دەستەکی ملێ وی گڤاشت.

_ ئەڤە ئەم چوون، بوو خوه بنڤە،سوبە کارەکی پیرۆز لهیڤیا تەیە.

_ ئەز نانڤم،هەتا وی کارێ پیرۆز بجهـ نەئینم.

دەنگێ گرتنا دەرگەهی،قۆتانا دلێ وی زێدەکر.

تەلعەت پاشا یێ لبەرلینێ....

تەلعەت پاشا ،بەرپرسێ سەرەکی یێ کوشتارا مەلیون و نیڤ ئەرمەنان یێ لکولانێن بەرلینێ خوه دهەژینت...

وەی توو بخێر هاتی.ئەز یێ لئەسمانان لتە دگەرم.توو هاتیە بەردەستێ من...!

ئەو تیرکێ هەڤالا بوو ئینای ڤەکر. دەمانجەک وهندەک فیشەک ئینانە دەر.کاغەزەک دگەل بوو.

ناڤ ونیشانێن تەلعەت پاشای لسەر بوون.

تاخێ شالوتنبورگ - جادا هاردنبێرگ. بەرلین.

لبنێ کاغەزێ ،نڤێسیبوو.

توو هیڤیا گەلێ ئەرمەنی....

ماچەک لدەمانجا خوە دا ،کرە دبن بالیڤکێ خوە ڤە.کاغەز پێچا و کرە دبەرووکا خوە دا.خوە هاڤێتە سەر تەختێ خوە،چاڤێن خوە نەقاندن.

_ کەنگی دێ بتە سپێدە...؟

تەلعەت پاشا یێ لبەرلینێ. ئەو بەرلینا بەرانبەری ڤێ تاوانا مەزن بێ دەنگ مای.ئەو بەرلینا گۆهێن خوە گرتین. دا قێری و هەوارێن ژن و بچووکێن ئەرمەنان نەگەهنە گۆهێن وان.

ئەو بەرلینا چاڤێن خوە نەقاندین، دادیمەنێن کرێتکرنا کچێن هەزەکار و ژنێن جوان نە بینن.

ئەو بەرلینا،بێ بدەنگ و گەلەک جاران هاریکار بوو دوێ تاوانێ دا.

ئەو بەرلینا لپێش چاڤێن وێ ییێن شین.پتر ژ مەلیون و نیڤ ئەرمەنێن بێ دەستهەلات قرکرین.

تەلعەت پاشا یێ تاوانبار مێڤان کریە.

سوبە،ئەز دی مێڤان و هەڤالێ بەرلینیان،تەلعەت پاشای لنیڤا بەرلینێ کوژم.

سوبە، دێ حەیفا مەلیون ونیڤ ئەرمەنان ڤەکم.

سوبە،من و مێڤانێ بەرلینێ ژڤانە.

هەرکەسێ بێدەنگ مای،تاوانبارە. نەتنێ کوشتن تاوانە. بێدەنگی و هاریکاری و دەستخۆشی لێکرن ژی تاوانە.

هوون هەموو تاوانبارن..

ئەلمان...ئنگلیز...عەرەب...ودنیا هەموو....

ئەرێ ،ئەلمان تاوانبارن.

گەلەک جاران نوینەرێن وان و رێخراوێن ئەلمانی و دکتور و قەشێن ئەلمان بگەلەک رییێان حوکمەتا ئەلمان ئاگاداردکرن.

لێ بەرسڤا حوکمەتێ دگۆتن.ئەو بریارەکا ناڤخوویی یە . ئەم مایێ خوە تێناکن.

دەنگێ کونسولی ئەلمان دهاته گۆها،دەما بەحسێ روودانا ڤارتان دکر.

ڤارتان،گەنجەکێ ئەرمەنی خەلکێ رووسی بوو. ببریندارى ونیڤ مرى خوه گەهاندە بەرئاڤا تەرابزون. ئاخڤتن ژێ نەدهات. تنێ دگۆت.

بۆم ،بۆم،بۆم..

پشتی کەتیە دەستێن جەندرمان.برنە خەستەیەکا تایبەت ، ئێدی کەسێ نەدیت.

دکتورێ ئەلمان دگۆت.ئەو گەمیا ڤارتان تێدا،تژی ئەندامێن کومیتا ئەرمەنێن تەرابزون بوون.بریارا دورکرنا وان هاتبوو دا. براستی،بریارا نەمانا وان هاتبوو دان.

پشتی گەمی ژبەرئاڤێ دوور کەتی. دناڤ دەریایێ دا،گەمیەکا جەندرما رێیا وێ گرت. هەموو گوللەباران کرن، و هاڤێتنە ددەریایێ دا.

تنێ ڤارتان یێ بهێز بوو،شیا خوه بگەهینتە بەرئاڤا تەرابزون.

لێ ئەو ژی برەنگەکی دی کوشتن.دا تاوانا وان ئاشکرا نەبت.

وان نەزانین،ڤارتان،چیرۆکا خوه بوو دکتورێ ئەلمان گۆتیە.

وان نەزانێن،ڤارتان، هۆڤی و درنداتیا وان دگەل ژن و کچێن بچووک بوو دکتوری ڤەگێرایە...

دەما بیرا ژن و کچێن هاتیە کرێتکرن دهاتیە بیرا وی.

هەوارێن خویشکا وی دناڤ دەستێن جەندرماندا دهاتە گۆهان.

تژی چاڤا خەو بوو. بەری دلێ وی داگیر بکت. گۆتنێن شاعیری ئەلمانی هاتە بیرا وی...

(من بچاڤێن خوە مرۆڤێن سەوداسەر دیتن،من دیت،هندەکا ژبرسا پیساتیێ خوە دخوارن .من دایک دیتن بچووێن خوە یێن نوو بوویی د کەلاندن و بوو یێن دی دکرنە خوارن...)

شانێن مەژیێ وی بریار دان نەنڤن. شانێن تەمبەل، دگەل هندەکێن هشیار کوم بوون.

کچ رێزکرن،ژنێن جوان رێزکرن.

زەلام رێزکرن،بچووک رێزکرن...

دەستێن زەلامان هشک کرێدان. کچێن هەرزەکار و جوان. لپێش چاڤێن باب و برایێن وان رووسکرن.

جەندرما خوە کرنە رێز.سەربازان خوە کرنە رێز.

پشتی سەرئەفسەر قوماندارا خوە تێرکرین.

جەندرما و ئەفسەرا لسەر کەلەخێن وان یێن نازک کرنە شەر.

وەک گۆرگێن برسی و هار.بەزینە وان کچ و ژنێن جوان.

دیمەنێ ڤیستەڤالەکا سێکسی یا درندە خویا دکر.

ژنەکا جوان،زکێ وێ یێ شەش هەیڤی، بەرەڤانی ژناموسا خوە کر.

دوو جەندرما ملێن وێ گرتن.درێژکرنە سەرپشتێ. گازی هەڤالێ خوەیێ سیێ کرن.جلکێن وێ دبەردا دراندن.زکێ وێ یێ مەزن دیار بوو. بچووکێ وێ دمالبچووکێ دایکا خوە دا بەرەڤانی ژدایکا خوە دکر.

جەندرمەکی،قاییشا خوە ڤەکر.لپێش چاڤێن هەموویان.کەتە سەر زکێ وێ یێ شەش هەیڤی.

پستێ تێر بووی. سەرێ خەنجەرا خوە ئێخستە ناڤکا وێ.و بهەموو هێزا خوە برەخوارێ.

دگەل قێرییێن وێ ،مالبچووکێ وێ کەتە بن پیا.

بچووک هێشتا یێ ساخ بوو.جەندرمەکی،پەستالا خوە دانا سەرسەرێ وی و گڤاشت.

ـ توو ژی ئەرمەنی...توو ژی گاوری...

کەنیا هەڤالێن وی دگەل هەوار وقێرییێن دایک و بابان و بلند بوون.

دلێ تایلیران تژی ئاگر بوو. بقێریەکا بلند ژخەو رابوو.دەم بەرێ سپێدێ یە.

بالیڤکا خوە راکر،دەمانجا خوە کرە دبەر قاییشا پەنتەرونێ خوە را. دەستێ خوە برە بەرووکا خوە،ئەو کاغەزا پلان وناڤ ونیشانێن تەلعەت پاشای لسەر ئینادەر..

تاخێ شارلوتنبورگ.. جادا هاردنبێرگ....

_ ئەڤە ئەز هاتم حەیفا وان کچێن بفەرمانا تە هاتینە کرێتکرن ڤەکم.

حەیفا وان کچێن هەرزەکار،ئەوێن تە کرینە دیاری بوو

(نایل بەگی) سەروکێ کومیتا ئیتیحاد و تەرەقی. ئەو کچێن لهندەک مالێن تایبەت دا زوری لناموسا وان دکرن.

حەیفا وان کچێن بچووک یێن تە بوو زەنگینێن تورک کرینە دیاری.

ئەڤە ئەز هاتم.حەیفا وان خورت و لاوێن تە بساخی بن ئاخ کرین.

ئەڤە ئەز هاتم ،حەیفا ...

خوە لسەرێ جادا هاردنبێرگ دیت.

خوە دا پشت دیوارەکی . مرۆڤ دهژمارتن.دەمانجە ددەستێ راستێ دابوو.تل وی لسەر لولەپکێ بوو.

چاڤێن وی هیڤی ژێ دزان. دلێ وی لەز دکر. ئالا ئەرمەنیان ددەستێ چەپێ دا یێ بلند بوو.

دگەل سرودێن نیشتمانی.بەرەف بازێرێ پاکاریچ دچوون.دڤیا وێ ئالای لسەر دێرا بازێری بچکلینت.

دەنگێ هەڤالێن وی بلند بوو،سرودا نیشتمانێ ئەرمەن.تژی گۆها بوو.

دڤیا گۆهێ خوە بدتە زەنگا دێرێ . دڤیا،دگەل بابێ خوە و دایکا خوە و خۆشک وبراییێن خوە لرۆژا ئێکشەمبێ بچتە نڤێژا دێرێ.

دڤیا گەلەک ڤیانا بخوازت.

بەژنا تەلعەت پاشای ژکولانەکێ دەرکەت.چاڤێن وی زیق بوون. ڤیانێن خوە بن ئاخ کرن.رابوو سەرخوە.

بناڤێ بابێ و یێ کوری و گیانێ پیرۆز... ئامێن.

لبەر سینگێ تەلعەت پاشای راوەستیا. دەمانجا خوە کرە دناڤچاڤێن تەلعەت پاشای را.

_ تەلعەت پاشا،ئەز سالومون تایلیریانێ ئەرمەنم.

تە بابێ من کوشت،تە دایکا من کوشت،تە ناموسا خۆشکا من و یا هزارەها کچێن ئەرمەن کرێت کرن.تە برایێن من دگەل مەلیون و نیڤ ئەرمەنێن بێ دەستهەلات کوشتن. تە ولاتێ مە وێران کر،

تە مللەتێ من قرکرن.

دەنگ ژ دەڤێ دەمانجا وی هات.

_ ئەڤە حەیفا وان بێگۆنەهان.

دەنگ بەردەوام بوو.

_ ئەڤە حەیفا بابێ من . ئەڤە حەیفا دایکا من.

تەلعەت پاشا کەت.

دەنگێ گۆللا بەردەوام بوو.

_ ئەڤە حەیفا ناموسا وان کچێن هاتینە کرێت کرن..

تایلیریان،لهنداڤ کەلەخێ تەلعەت پاشای راوەستیا.

ئەو گۆللەیێن ماینە ددەمانجا وی دا،لسەرێ تەلعەت پاشای ڤالا کرن.

_ ئەڤە حەیفا گەلێ ئەرمەن...

دەمانجا خوە هاڤێتە سەر کەلەخێ وی یێ دناڤ خووینێ دا دگەڤزی.

دوو سێ کەسان خوە لێدان و دانە بەر تەپ و مستان،دانە دەستێن پۆلیسان.

پشتی چەند رۆژەکان، دژۆرەکا تاری ڤە،سەرێ خوە بلند کر. چاڤێن وی بوێ پەنجەرا چارگۆشە کەتن.زانی هیڤیا گەلێ ئەرمەن بجهـ هات.

تژی دێمێ وی کەیف و بشکورین بوون.

کاروانێن بچووک و ژن و لاوێن ئەرمەنان. جارەکادی بەرەف وارێن باب و کالان دزڤرین.

جارەکادی،زەنگێن دێران بلند دبوون.جارەکادی، بازێر تژی ئەرمەن دبوون. پالە دچوونە سەر کارێن خوە،خویندکار دچوونە خواندنگەهێن خوە.

مالێن تالانکرین بوو خۆدانان دزفرین.ئەو کچێن کرێتکرین، دبوونە پالاتینک،بلند دفرین. لهنداف سەرێن یارێن خوە دبوونە بووک.

ئەو زەلامێن بساخی بن ئاخکرین. ئەوێن لەشێن وان بداس و بڤرا پرت پرت کرین.

دبوونە لەشکەر و سۆپاییێن گەلێ ئەرمەن.

ئالایا گەلێ ئەرمەن،لگۆرەپانێن هەموو بازێرێن ئەرمەنان دهاتە چکلاندن.سروودێن نیشتیمانی دهاتنە خواندن.

گۆند و بازێر ئاڤا دبوون. هەرکەس دزفری مالا خوە. ولات رزگار دبوو.

چاڤێن خوە لکومێن مرۆڤان گێران. لناڤ کاروانێن ڤەدگەرن گەریا.

کەس نەما مری،کەس نەما گرتی ، کەس نەما دوورە ولات.

دایکا وی نەدیارە...

بابێ وی نەزفری...

برایێن وی دگەل وان نەبوون...

خۆیشکا وی یا رووس بوو، دبن دوو جەندرمان ڤە دکرە هەوار...

وەک هار ودینا رابوو سەرخوە.دڤیا خۆیشکا خوە ژناڤ دەستێن وان گۆرگان رزگاربکت.

سەرێ وی بدەرگەهێ ئاسنی کەت. بهەموو هێزا خوە کرە هەوار...

_ من تەلعەت پاشا کوشت... من حەیفا ناموسا تە راکر.

من تەلعەت پاشا کوشت...

دوو پۆلیسان دەرگەهـ لێ ڤەکرن.ملێن وی گرتن.کەلامچە هاڤێتنە دەستان. لبەرانبەری دادوەرەکی راوەستیان. بەرێ خوە دا جهی. زانی ئەڤە هۆلا دادگەهێ یە.

دادوەرەکێ سەرە،یێ دناڤ کومەکا کاغەز و ئەکتاندا مژوولە.

دوو دادوەرێن دی یێن لهیڤیا دادوەرێ نیڤێ.

پۆلیسان دەستێن وی ڤەکرن.دانانە سەر کورسیکەکێ.هەردوو پۆلیس مانە لهنداڤ سەری.

چەند کەسەکێن دی لهۆلێ دئامادەبوون.

کەس بوو وی کێشە نەبوو. تنێ چاڤێن وی لئەنیا دادوەرێ نیڤێ بوون.

دادوەری، سەرێ خوە ژناڤ وان کاغەزان بلندکر.چاڤێ وی بئەنیا تایلیریانی کەت.

لسەر ملێ خوە یێ راستێ و یێ چەپێ زفری. دەرگەهێ دادکرنێ ڤەکر.

_ بناڤێ دادوەرییێ دادگەهـ دەست ۆێ کر.

هەموو رابوونە سەر پیان.

دادوەری ئزنا روونشتنا وان دا.

ناڤێ وی بدەنگەکێ بلند خواندن.

_ سالومون تایلیریان.....

تایلیریان،دەستێ خوە بلند کر.

_ بەلێ...

دادوەری گۆتێ.

_ رابە سەر خوە.

تایلیریان، وەک قاهەرمانێن چیرۆکان،رابوو سەر خوە.

دادوەری گۆت

_ سۆند بخۆ تو راستییێ بێژی.

_ بناڤێ گەلێ ئەرمەن،ئەز دێ راستییێ بێژم.

دادوەری گۆت.

_ سۆندا یاسایی بخۆ..

_ بناڤێ ...

_ ناڤێ تە سالومون تایلیریانە؟

_ بەلێ . ناڤێ من سالومون تایلیریانە.

_ راستە تو لبازێرێ پاکاریچ ژ دایک بووی؟

_ بەلێ راستە.

_ دایک و بابێن تە .کارێ وان چ بوون؟

_ کاسبکار بوون.

_ لکیڤە دژیان؟

_ لبازێرێ پاکاریچ.

_ هەر لوێرێ دژیان؟

_ نەخێر... پشتی ژیێ من بوویە دووسال.ئەم هاتن ئەرزنجان.

_ تە چەند خۆیشک و برا هەبوون؟

_ سێ خۆیشک و دوو برا.

_ هەموو هەتا سلا ١٩١٥ دگەل هەوە دژیان؟

_ بەلیٚ،تنیٚ خۆیشکەکا من شوو کربوو.

ئەریٚ، چو برایێن تە دشەریٚ جیهانیٚ دا سەرباز نەبوون؟

_ بەلیٚ،برایێ من یێ بچووک سەرباز بوو.

_ و دسالا ١٩١٥ دگەل هەوە بوو؟

_ بەلیٚ ،ئەو چەند رۆژ بوون هاتبوو سەرەدانا مە.

_ ئەریٚ، هەوە ئاگەهـ ژ هندیٚ هەبوو،دیٚ کوشتارەکا هۆسا بسەر هەوەدا ئێت؟

_ مە هزردکر ،دیٚ تشتەکی مەزن ئێتە سەریٚ مە.ژبەر هەرچەند رۆژەکان،ناڤدارەک یان زانایەک ئەرمەن دهاتە کوشتن.

_ ئەریٚ، دەربرینا هەوە و خەلکی ،چ بوو لبەرانبەری ڤیٚ کوشتاریٚ؟

_ بەری ڤیٚ کوشتارا مەزن. کوشتار هەر هەبوون.بەری ژدایکبوونا من،کوشتار هەبوون. هەرچەند سالان،وەک ئەرکەکی ئایینی. کوشتارەک دژی ئەرمەنان روودان.

ژبلی کوشتاران.بەردەوام،کەسێن ناڤدار و خۆدان پارەو و شیان دهاتنە کوشتن.

_ بەری ژدایکبوونا تە،دچ سالێ دا کوشتار هەبوون؟

_ لسالا ١٨٩٤ کوشتارەکا هۆسا مەزن لجهێ مە روودابوو.

_ هەوە نەدزانی،ژبەر چ ڤان کوشتاران دکن؟

_ تنێ ژبەر ئەم ئەرمەنن.ومە دڤێت ئەم لولاتێ خوە ببنە خۆدان بریار.

_ هوون هەر دترسیان ،ژهەبوونا کوشتاران؟

_ ئەو چەند سال بوون،ئەم لهیڤیا ڤێ کوشتارێ .

_ هەوە نەدزانی ژبەر چیە؟ بوو هوون تۆشی ڤان کوشتاران دبن؟

_ وەک من گۆتی،ئەم ئەرمەنن.هندەک گەلێن دی ژی تۆشی کوشتاران دبوون ،لێ نەوەک مللەتێ ئەرمەن.

_ وەک کیژ مللەتێن دی؟

_ وەک مللەتێ کورد. مە گوهـ لێ بوو،حوکمەتا تورک یا نوو. هندەک بریارێن نوو دژی ئەرمەنان داینە.

_ توو دبێژی، حوکمەتا تورک ئەو کوشتار وەک کارەکی لەشکەری و سیاسی دهژمارت؟

_ نزا...ئەز وی دەمی یێ بچووک بووم.

_ تو وی دەمی هەژدە سال بووی...!

_ دگۆتن،کوشتار ئەگەرێن سیاسی و دینی هەنە...

_ تو دێ شێی بوو مە وەک تە بڤێت ،لسەر کوشتارێ ئاخڤی؟ تو وەک کومەلکوژیێ ددانی؟ تو دشیێ بزمانێ خوە بئاخڤی.

دێ زمانزانێ مە کتە ئەلمانی.

_ بەلێ...کوشتار ،قرکرن بوو.ژناڤبرنا مللەتێ ئەرمەن بوو. هەر لسالا ١٩١٤ دێ.دەمێ شەرێ جیهانی دەستپێکری.سەرباز و ئەفسەرو کەسێن خۆدان شیان یێن ئەرمەن،گرتن.کرنە دزیندانێن تایبەت ڤە.

_ زیندانێن تایبەت.ئانکو چ؟ چ لێ دکرن؟

_ کەسێ نەدزانی کا چ لێ دکرن! لێ پشتی دەمەکی درێژ،برێیا نامەکێ هاتە زانین،کەس ژوان گرتیان رزگار نەبوویە. تنێ ئێک کو ناڤێ وی ماردیروسیان بوو...

_ گەلەک کەس بوون؟

_ رۆژ بوو رۆژێ زیدە دبوون.هەموو لدەرڤەی بازێری کوم کرن، بەرەف رێیەکا نەدیار برن.

_ خەلکی تشتێن خوە دگەل خوە دبرن؟

_ کەسێ ماڤ نەبوو چو تشتان دگەل خوە ببت. تنێ ئەو تشتێن دشیان هەلگرن. ئەو ژی هەکەر ببهابان ژێ دهاتنە ستاندن و دزین.

_ چەند رۆژا هوون برێ چوون؟

_ نزا ...! هەر لرۆژا ئێکێ،مە باژێر هێلای.دایکا من و بابێ من و برایێن من کوشتن.و..و خۆێشکا من برن...

_ کاروانێ هەوە بەرەف کیڤە دچوو؟

_ بەرەف باشوور.

_ کێ سەرپەرشتیا کاروانی دکر؟

_ لهەموو رەخا چەندرمە و سەرباز بوون.

_دا هوون نەرەڤن؟

_ بەلێ.

_ چەوا دایک وباب و برایێن تە کوشتن؟

_ پشتی کاروان ژباژێری دوورکەتی.بریاردان کاروان راوەستاندن. جەندرمە و سەرباز کەتن ناڤ کاروانی. هەرتشتێ ببها ،وەک زێر وپارە ،برن.کچێن جوان و بچووک برن.ژنێن ژێهاتی برن...

_ وەسا دیارە، هەموو زەلامێن حوکمەتێ بوون؟

_ بەلێ ،کەسێ دی نەدشیا خوە نێزیکی مە بکت.

دادوەری،ئەنیا خوە پەرخاند،بەرێ خوە دا هەڤالێن خوە.جارەکی دی نەچار بوو. بزفرتە پرسیاران.

_ هەوە نەدزانی ،ئەڤە هەموو بوو ئینا سەرێ هەوە؟

_ کەسێ چو بوومە نەدگۆت.تنێ کوشتن و تالانکرن و دزی و گرێتکرن بوو...

_ بڤی رەنگی،روودانەکا درندە یا دئێتە کرن. کەس نزانت ژبەر چیە؟!

تژی دێمێ تایلیریان کەنیەکا زەر بوو.

_ بەلێ.... هەتا نهو ژی یا بەردەوامە...

دادوەری،هندەک کاغەز تێکڤەدان. چاڤێن خوە ئێخستنە چاڤێن تالیریانی،بیێن تژی خەو و سەرکەتن.

_ ئەڤ کوشتارە ،دگەک مللەتێن دی ژی دهاتە کرن؟

_ دهاتە کرن،لێ نە بڤی رەنگی. تنێ ئەرمەن دووجاران بڤی رەنگی توشی کوشتارێ ببوون.

_ ببوره، دیسان دێ بێژم،دایک و بابێ ته، چەوا هاتن کوشتن؟

تایلیریان،چاڤێن خوه نەقاندن.هەوارێن خۆیشکا وی دناڤ دەستێن دوو جەندرماندا هاتە گۆهان.

_ پشتی تالانکرنێ دەست پێ کری ،وهەموو تشت ژخەلکی ستاندین.

جەندرمەکی خۆیشکا من بر.دایکا من دهەوارا وێ چوو....بابێ من...و

تژی چاڤا رۆندک بوون. دەنگێ گرییێ ژ گەروویا وی هات.

_ ببوره،ئەز نەشێم بەحسێ وێ روودانێ بکم.

_ دڤێت توو هەموو تشتا بێژی.دادگەهـ پێتڤی ئاخڤتنێن تەیه. خوه راگره.توو یێ دادوەرییێ بجهـ دئینی...

ئاوازێن گرییێ ژ ئاخڤتنێن وی دهاتن.

_ ئەز نەشێم بەحسێ وان کریارێن هۆڤانە بکم.ئەو دیمەن دئێنه پێش چاڤێن من.

بلێڤا هچکی خوه،رۆندکێن خوه زوهاکرن.

_ تنێ ئەز دشێم بێژم،هەموو تشت ژخەلکی ستاندن.ژنێن جوان و کچێن بچووک برن.

ئەز گەلەک قۆتام. پشتی من ئاگەهـ ژخوە بووی.چاڤێ من ببرایی من کەت. تەڤرەک لسەری دابوون.سەرێ وی ببوو دوو پارچە...

_ و خۆیشکا تە رەڤاندبوون ؟

_ خۆیشکا من برن.و لپێش چاڤێن مە کرێتکرن...

_ خۆشکا تە نەزفری؟

_ نەخێر،نەزفری؟

_ کێ تەڤر لسەرێ برایێ تەدا؟ چ کەس بوو؟

_ پشتی جەندرما هێرش کرینە سەر کاروانێ مە.هندەک کەسێن دی ژی ژ گۆندێن لسەر رێ بەشدار بوون. وان ژی زورداری و دزی و رەڤاندن کرن.

من هزرکر،برایێ من بگۆللەیەکێ یێ مری.لێ پشتی من باش دیتی. سەرێ وی ببوو دوو پارچە.کەلەخێ دایکا من ژی یێ بێ گیان برەخ ڤە بوو.

_ تو چەوا قۆرتال بووی؟تو لوی دەمی لکیڤە بووی؟

_ درەبک لسەرێ من دابوون. من ئاگەهـ ژ خوە نەمابوو.ئەز کەتبووم بن کەلەخان.

_ تە چەوا زانی دایکا تە و بابێ تە و برایێن تە هاتن کوشتن؟

_ پشتی دەمەکی درێژ،من ئاگەهـ ژخوە بوو.ئەز ژناڤ کەلەخان دەرکەتم. کەسێ ساخ لوارا نەبوو.ئەز ل مرۆڤێن خوە گەریام.

_ تە جەوا نیاسین؟

_دایکا من ،برەخ برایێ من ڤە یا مری بوو. کەلەخێ برایێ من ژی کەتبوو سەر یێ من.بابێ من نەیێ دیار بوو...

_ دەمێ تە ئاگەهـ ژخوە بووی. تە چ کر؟

ئەز یێ بریندار بووم.تژی لەشێ من خوین بوو.

_ تو بچ چەک بریندار بووی؟

_ ژبەردەنگێ خەلکی و هەوار و قێرییێن ژن و بچووکان.من نەزانی ئەز بچ چەک بریندار بووم.تنێ من زانی تشتەک بسەرێ من کەت...

_ تە لدەستپێکێ گۆت. پاسەوانێن کاروانی جەندرمە و سەرباز بوون. وان تالان و دزی و کوشتار دکرن...

پاشی تە گۆت.خەلکێ دەڤەرێ ژی بەشداری د تالانکرنێ و دزی و کوشتارێ دا کرن....

خەلکێ دەڤەرێ کی بوون؟ چ مللەت بوون؟

_ مەبەستا من،تورکێن خوەجهێن ئەرزنجانێ یە.

_ تورکێن دەڤەرێ ژی بەشداری کوشتارێ بوون؟

_ بەلێ، بئزنا جەندرما و سەربازان. تورکێن دەڤەرا ئەرزنجانێ ژی بەشداری وێ تاوانێ بوون.

_ پشتی دوو سێ رۆژان،تە ئاگەهـ ژخوە بوو.لەشێ برایێ تە یێ مەزن لەسەر کەلەخێ تە بوو. پا لەشێ بابێ تە و یێ برایێ تە یێ دی؟ دبت ئەو دساخ بن؟!

_ نەخێر. بەری ئەز بریندار ببم.من بچاڤێن خوە دیت،سەرێ برایێ من یێ بچووک ببڤرەکی کرنە دوو پارچە. و لەشێ دایکا من ژی هەر برەخ برایێ من ڤە بوو.تنێ بابێ من نەیێ دیار بوو. هەر لدەستپێکێ ئەو و هندک زەلام برنە بەراهیا کاروانی...

_ هەتا نهو تە چو ژ خۆیشکا خوە و بابێ خوە گۆهـ لێ نەبوویە؟

_ نەخێر.

_ پاشی؟ تە چ کر؟دەمێ تە ئاگەهـ ژخوە بووی؟

_ ئەز بەرەڤ گۆندەکی دەڤەرێ چووم.گەهشتم مالەکێ ،تنێ پیرەژنەک و پیرەمێرەک بوون.

ئێکسەر دهەوارا من هاتن و برینا من پاقژکرن.و ئاڤ و نان دانە من و ئەز ڤەشارتم...

_ ئەو ژی وەک تە ئەرمەن بوون؟

_ نەخیر...ئەو کورد بوون.

_ ئێ؟ و پاشی تە چ کر؟

_ مللەتێ کورد گەلەک دباش بوون. هاریکاریا من کرن،ئەز پتر ژ هەیڤەکێ لماما وان هەردوو کوردا مام. هەتا ساخ بوویم. بوو من هندەک جلکێن کوردی پەیداکرن.من جلکێن خوە سۆتن.برێیا هندەک کوردێن دی.ئەز بەرەف ئیرانێ هنارتم.

_ لێ تە پارە نەبوون؟

_ راستە، کوردێن وی گۆندی هاری من کرن. مە خوە بنانێ جەهی خودان دکرن.وان ژی هەر ئەو نان دخوارن.

_ پاشی؟ تو کیڤە چووی؟

_ ئەز مام دناڤ کورداندا. وان ئەز ڤەشارتم.پتر ژ دوو هەیڤان، ئەز لگۆندێن کوردا دژیام.لدەڤەرا دێرسمێ..

پاشی دوو ئەرمەنێن دی ژی،هەر کوردا ڤەشارتبوون،بوونە هەڤالێن من. رێ بوومە دیتن ،ئەم بەرەڤ ئیرانێ برن.

_ بوو بەرێ هەوە دا ئیرانێ؟

_ لئیرانێ ،ئەم دشێن بچنە قەڤقاز.ئیران ژێر دەستهەلاتا روسی بوو.

_ ئێ؟ هوون چەوا چوون؟

_ لگۆندێن کوردان ، هەموو کەس دهاریکاربوون. ئەم دڤەشارتن هەتا ئەم گەهاندنە.ئیرانێ لبازێری لسەلماس.

_ و پاشی؟ تە چ کر؟

_ ئەز چوومە دێرەکێ لسەلماس. سالەکێ لسەلماس مام.
خەبەرەک گەهشتە مە. ئەرزنجان ژلایێ لەشکەرێ روس ڤە هاتە داگیرکرن. ئەز زفریمە ئەرزنجانێ..

_ تە چ دیت؟

_ ئەز لسالا ١٩١٦ دێ زڤریم ئەرزنجانێ . من بازێر کاڤل دیت.
ئەز گێژبووم،کەتم ئەردی.من ئاگەهـ ژخوە نەما.

_ پاشی؟ تە چ کر؟دەمێ تە ئاگەهـ ژخوە بووی؟

_ من قەستا وان هەردوو مالێن ئەرمەن کر،ئەوێن لئەرزنجانێ ماین.

_ ژ هەموو ئەرمەنان تنێ دوو مال مابوون؟

_ بەلێ...ئەو ژی مسلمان ببوون.پشتی لەشکەرێ روسی هاتی. جارەکادی زفرین سەر دینێ خوە.

دادوەر واستیان.مەژییێن وان تژی چیرۆکێن قرکرن و کرێتکرنێ بوون.

دادوەرێ سەرەکی ،لسەر ملێ راستێ و یێ چەپێ زفری.

هەر سێ دادوەران سەرێن خوە پێکڤەنان.چیرۆکا تایلیریان و ئەو کارەساتا بسەرێ وی و گەلێ ئەرمەن هاتی. وەک پەلگە وبەرەڤان وەرگرتن.

بریار هاتەدان. سالومون تایلیریان بێتە ئازادکرن.

ژبەر تاوانا وی ، نەکوشتنا تاوانێ بوو. کوشتنەک بوو ژبەر تاوانەکا درندە...

_ سالومون تایلیریان.

تایلیریان رابوو سەر خوە.

_ بەلێ هێژا دادوەر.

_ ئەڤرۆ لدادگەها بەرلینێ بریار هاتە دان ،توو بێیە ئازادکرن...

تژی دێمێ وی و هەڤالێن وی کەیف و سەرکەتن بوو.

_ کەرەمبەکە... توو ئازادی.

تایلیریان.بەرێ خوە دا هەڤالێن خوە یێن تژی دێمێن وان کەیف. پاشی بەری خوە دا دادوەران. دەنگێ خوە بلند کر.

_ من دڤیا هوون مللەتێ من ئازاد بکن.من دڤیا هوون، ئەنجامدەرێن قرکرنێ دادگەهـ بکن. وڤێ تاوانێ وەک تاوانا قرکرنێ لقەلەم بدن...

سوپاس بوو دادوەریا هەوە....

لبەردەرگەهێ گرتیخانێ ،کومەکا مرۆڤان لپێشیا تایلیریان بوون.

وەک سەرکردەکی دجەنگی دا بسەرکەتی پێشوازیا وی دکرن.

_ بژی گەلێ ئەرمەن...بژی تایلیریان...

هەموو پێکڤە لمالا هەڤالەکی کوم بوون.بەری تایلیریان بێهنا خوە ڤەدت.پرسیار لسەر سەری بوونە گژلوک.

_ هەڤال تایلیریا، بوومە راستیی بێژە.

_ راستیا چ هەڤال؟

_ راستیا کوشتارێ. چ هاتە سەرێ گەلێ مە؟تە چ دیت؟ تە چ گۆهـ لێ بوو؟ چ لکەس و کارێن مە هات؟

تژی چاڤان رۆندک بوون.دەنگێ وی ئاوازێن گرییێ ژێ دهاتن.

_ مە چو گەل نەمان.کەس قۆرتال نەبوو. لهەر بازێرەکی، کەسەک یان دووکەس قۆرتال بوون.

باوەربکن، ژبازێرێ ئەرزنجانێ تنێ دوو مالبات رزگار بووینە. ئەو ژی ببوون مسلمان،هەتا خوە پاراستین.

و ژ بازێری پاکاریچ، تنێ ئەز یی رزگار بوویم. و ژ ئارتامید ، کو دگۆتنێ پاخچێ پاخچان.کەس رزگار نەبوویە.و ژ گۆندێ قۆستان، کو دگۆتنێ بهەشتا دەڤەرێ.کەس ژێ رزگار نەبوویە.و لگۆندێ ئانقەق ،کەس ژێ نەهێلان.و...

دەنگەکی نەشیا خوە پتر بگرت...

_ ئەی هەوار،چەوا هۆسا بساناهی مرۆڤا دکوژن.ما ژ خۆدێ ناترسن؟

_ ئەرێ... گۆند بو گۆندی.بازێر بو بازێری،ڤالا دکرن و لدەرڤەی بازێری کوم دکرن.مالێ وان تالاندکرن،کچێن بچووک و ژنێن جوان دگەل خوە دبرن.

زەلام و بچووک دکرنە کاروان وبەرەف مرنێ دبرن.

برس و ترس و چەندرمە و دزێن خەلکێ گۆنێن درییێا واندا. دبوونە هەڤال.هەرچەندەکێ دکەتن ناڤ کاروانێ وان. کوشتن و کرێتکرن و تالانکرن بەردەوام بوون. کەس نەدگەهاندنە سنوران. هەموو برێڤە دتەلافتن.

بێهنا ئێکی تەنگ بوو.

_ ما کەسێ ئاگەهـ ژوان نینە؟ ماچو خۆدان وژدان نینن دهەوارا مە بێن؟

دەنگەکی تۆرە گۆت.

_ دنیا هەموویێ ئاگەهـ ژێ هەیە. هند درازینە وەک ئەلمان و ئنگلیزان.هند نەشێن چو بکن،وەک روسان....

_ ببورە، هەڤال تایلیریان.تنێ تورکا ئەڤ کوشتارە کر؟ یان هندەک گەلێن دی ژی بەشدار بوون؟

_ تنێ تورکا،جەندرما و لەشکەرێ دەولەتێ.

_ ئێ هەڤال، تە چ دیت؟ تە چ گۆهـ لێ بوو؟

_ یامن دیتی،چاڤ قەبوول ناکن. یا من گۆهـ لێ بووی،گۆهـ وەرناگرن.

هەڤالەک یێ بلەز بوو دابزانت کا وی چ دیتیە و چ گۆهـ کێ بوویە.

_ بێژە برا بێژە.ئەز باش ڤان گاوران دنیاسم.تو چ بێژی ئەز باوەردکم.هەما بێژە ...

_ من دیت،بداس و بڤران مرۆڤ دکوشتن.من دیت، کچێن بچووک و هەرزەکار.لپێش چاڤێن مە کرێت دکرن. من دیت،بچووک ژبەرسینگێ دایکان دبرن و دهاڤێتنە د رووباراندا.

من دیت، زکێن ژنێن ئاڤز، بخەنجەران شەق دکرن و یاری بمالبچووکێن وان دکرن.

من دیت،و من دیت...

تژی گەرویا وی گری بوو.نەشیا بئاخڤت.

هەڤالەکی گۆت.

_ ژێ بگەرن،بلا بێهنا خوە ڤەکت. بلا تێر بنڤت. ئەم دێ لسەر هەموو رودانا ئاخڤن.

خۆدانێ مالێ، ملێ وی گرت.

_ هلوو هەڤال. جهێ تە یێ ئامادەیە. هەرە بنڤە.

تایلیریان،بچاڤێن تژی رۆندک،خاترا خوە ژ هەڤالان خواست.

_ مادێ چەوا خەوا من ئێت؟ کا ئەو دل و ئەو مەژیێ خەوێ قەبوول بکت؟

_ هەڤال،خوە راگرە،مللەتی ئەرمەن گەلەک پێتڤی کەسێن وەک تەیە. توو دیدەڤانێ کوشتارێی. توو گەلەک نهێنیا دزانی.

سەرێ خوە یێ گران دانا سەر بالیفکێ سار.دەرگەهـ لێ گرتن.

چاڤێن وی زیق بوون،دەڤێ وی بەش بوو.

ژن و بچووک و زەلام وپیر و نەساخ.هەموو گیاندارێن دەڤەرا ماما خاتون کومکرن.

جەندرما وەک کەرێن پەزی دانە بەراهیا خوە.بەرەف مرنێ برن. بەری بگەهنە سنوران،کەس ژێ نەهێلان.

کەس دەرباز نەبوو سنوری، کەسێ پەیاما کوشتارێ نە گەهاندە وژدانا مرۆڤایەتیێ.

هەموو کوشتن، کچین جوان دگەل خوە برن،ژنێن جوان کریتکرن و ژبرسا کوشتن.بچووک بساخی هاڤێتنە درووباراندا. زەلام بداس و بڤران پرت پرت کرن.

کەس ژێ نەزفری، کەس ژێ قۆرتال نەبوو.هیڤییێن وان دگەل لەشێن وان بن ئاخ بوون.

سەرلەشکەر و جەندرمان. وەک مێرانی و سەرکەتن رووdان لدیوانان دگێران...

_ من پتر ژ چارسەد ئەرمەنێن گاور کوشتن. من پتر ژ سەد ژنان کرێت کرن.

من پێنجی بچووک بڤان دەستان ،بساخی هاڤێتنە دروو‌باری دا.

کەنی بلند بوو، خۆدانێ سوحبەتێ شەرم ژخوە کر.

_ تە نیڤا من گاور نە کوشتی.

من چل کچین هەرزەکار،بزوری کرنە ژن و پاشی سەرێن وان بڤی شیری برین.من پتر ژ هزار زەلامان بڤی بڤری پرت کرن.
من...

گەلەک دەنگا گۆتن دەست خۆش،جهێ تە لبهەشتێ یێ ئامادەیە.

یێ دی خوە تورەکر،دتریسا لبەهەشتێ جهـ بوو نەمینت.

_ ئەز ژ هەوە هەموویان زیرەکترم.من بهزارەها گاور ژ برسان کوشتن.من نان و ئاڤ ژێ برین هەتا کەس ژێ نەمای.هەموو بوونە کەلەخێن رزی.

دەنگێ تەلعەت پاشای هات...

_ من بریارا نەهێلانا ئەرمەنان دا. کەسێ ژێ نەهێلنە ساخ.

چو بهای نه دنه وژدانا خوه. دلێ خوه بەسێ نه سوژن.پیر وژن و بچووک.

دڤێت هەموو ژناف بچن.هەموو بێنه کوشتن.کەس قۆرتال نەبت.

قەشەیەکی پیر هاتە هنداڤ سەری.بدەستێ خوه خاچەک لسەر سینگێ خوه کر.

_ دبێژن،لدەرڤەی بازێری، بهزارەها ژن و بچووک و لاو کوم کرینه. جەندرمه وسەربازان،دورێن وان گرتینه.کەس نەشێت برەڤت، کەس نەشێت بچته دناڤ وان دا.

هندەک هەڤالێن ئەلمان،هەولدان،هندەک دەرمان وخوارنێ بوو وان ببن.رێ نەدان.

گۆتن،هەکەر هوون دخێرخوازن،هەرن برسی و هەژارێن تورکا دەرمان بکن.

دەنگ ژ چاڤێن تایلیریانی هات،چاڤێن وی بێن زیق،بوونه دەڤ.

_ ئەم باش دزانن،ئەڤ کوشتاره بهاریکاری و زانینا ئەلمانان روودا.

قەشەی سەرێ خوه هەژاند.

_ راسته کورێ من.ئەلمان بەشدارن.و هاریکارن.

چ ببێ دەنگیا وان، چ بچاڤنەقاندنا وان.لێ نە تنێ ئەلمان گۆنەهبارن.دنیا هەموو گۆنەهبارە...

دەنگێ کەمال پاشای بلند بوو.

_ فەرمان...بزووترین دەم گۆند و بازێرێن ئەرمەنان چۆل بکن. مالێ وان تالان بکن. نابت کەس ژێ قۆرتال ببت.

موویێن لەشێ تایلیریان زیق بوون.جەندرمە و سەرباز،بەزینە گۆند و بازێران.مرۆڤ دانە بەرداس و شیر و بڤران.

وەک گۆرگێن هار،کەتنە ناڤ ژن و کچێن جوان. هەموو کرێت کرن. بچووک بساخی هەڤێتنە ددەریا و رووباراندا. مالێ وان تالان کرن.زەلام لئاقاری کوم کرن بەرەڤ سنوران برن.

بابێ وی، لپێشیا کاروانی دبەزی.دایکا وی،دگەل خۆیشکا وی ، خوە دڤەشارتن.هەردوو برا،شەرێ ئزرائیلی دکرن.

بابێ وی کەتە بن پیا.جەندرما خۆیشکا وی برن.هەردوو برا لهەوارا خۆیشکی چوون.

بڤرەک بسەرێ برایێ بچووک کەت.سەرێ وی بوو دوو پارچە.

داسەک بملێ برایێ مەزن کەت،ملێ وی کەتە بن پیا.دایکا وی کرە هەوار. جەندرمەکی بێ دل.خەنجەرا خوە ددلێ دایکا وی چکلاند.

خۆیشکا وی دناڤ دەستێن دوو جەندرماندا ما بتنێ. پۆرا وێ گرتن،کێشانە رەخێ کاروانی.جلکێن وێ دبەردا دراندن.

سینگێ وێ یێ بچووک.دیار بوو.

لسەر کەلەخێ وێ بوو شەر.سەرئەفسەرکی فەرمان دا.

_ ئەز دێ بەری هەوە بمە زاڤا.

هەردوو جەندرما خوە بوو چەماندن.

_ فەرمان ،فەرمانا تەیە ئەزبەنی...

سەرئەفسەری ،قاییشا خوە ڤەکر.پەنتەرۆنێ وی کەتە بن پیا. هەوارێن خۆیشکا وی تژی مەژیێ وی بوون.

بەری سەرئەفسەر،بکەڤتە سەر سینگێ خۆیشکا وی.

بهەموو هێزا خوە کرە هەوار...

چەند مێڤانێن وێ مالێ لتانا وی هاتن.

_ خێر بوو تالیریان؟ تە چیە؟

چاڤێن وى زيق بوون.دەڤێ وى هشک بوو.کوما مرۆڤان لهنداڤ سەرى مانە حێبەتى...

هندەک ئاڤا تەزى ڤەخوار،هشێن وى کومبون.

هەستيێن مەليون و نيڤ ئەرمەنان،ژ بن ئاخێ و ژ ناڤ پێلێن رووباران و ژ کوراتيا دەريان و ژ چالێن کومەلکوژيێ.دەرکەتن...

دگەل ئەوێن دەربەدەربووين و ئەو کچێن کرينە سەبايا. بوو بەرپرس و پاشايێن تورک.و ئەو بچووکێن فرۆتينە زەنگينێن توركا.

هەموو پێکڤە کومبوون.بەرەڤ بازێر و گۆندێن خوە دانەرێ.

ئالا ئەرمەنان بلند کرن،سرودێن نيشتمانى دگۆتن.

داخوازا دادگەهکرنا تاوانباران دکرن.

هەر چەند کومێن هەستيان،قەستا بازێرێ خوە دکرن.

هەر کومەکێ قەستا مال و ملکێ خوەدکرن. قەستا خانى و جهێن خوە دکرن.

ئەوێن مالێ وان تالان کرين،ئەوێن لجهێن وان ئاکنجى بووين.

چاڤ لێ زيق بوون.ژترسا دجهدا رەق بوون.

خەون و راستی تێکەل بوون.هەموو لهیڤیا دادوەریێ مان....

_ ٢ _

سۆتنگەها جوهیان

(هولوکوست)

شەڤا شویشەی. لسەرانسەری ئەلمانیا،خوەپێشاندانێن نەرازیبوونێ دژی جوهیان دەرکەتن.

مال وملکێ وان بوونە ئارمانج. دکان وجهێن کارێن وان شکاندن.

مالێ وان تالان کرن ،پەرستگەهێن وان سۆتن. ناڤدار و مالدارێن وان گرتن.

ئەڤ شەڤە،بشەڤا شویشەی هاتە ناڤکرن. ژبەر دڤێ شەڤێ دا، شویشێن دکان و جهێن کارێن جوهیان هەموو شکاندن ، تژی جادا شویشە بوون.

ئەڤ شەڤە ، بوو دەستپێکا دژایەتیی لبەرانبەری جوهیان لسەر ئاستێ حوکمەت و مللەتی .

هەر چەندە، مێژۆیا دل رەشیێ لبەرانبەری جوهیان،یا کەڤنە. لسەردەمێ قەیسەریان و بەری وان ژی هەر هەبوو.

ژبەر جوهی لهەموو دەمان و لهەموو جهان،خۆدان مال و شیان بوون. هەر تشتێ ببها یێ وان بوو.بڤێ چەندێ جوهی لهەموو جیهانێ کرنە خۆدان دۆژمن.

دڤێ شەڤێ دا،پتر ژ سەد جوهیان هاتن کوشتن.و بهزارەها هاتن گرتن .

ئەڤ شەڤە ،بوو دەستپێکا قرکرنا جوهیان.

تالانکرن ودوورکرنێ بشێوەیەکی یاسایی ،دەست پێ کر.

گرتی لسەربازگەهێن تایبەت کوم کرن. پتر ژ ٤٧ سەربازگەهـ ژبوو ڤێ شالاوێ دروست کرن. تنێ ١٧ژڤان سەرەبازگەهان، لئەلمانیا بوون.

لبەر دەرگەهێ سەرەکی یێ سەربازگەها گرتنێ یا داخاو.

هاینریش هیملەر سەرۆکێ پۆلیسێن میونیخ یی راوەستیای بوو.

تیودور ئایکێ ،سەرلەشکەرێ سەربازگەها داخاو ،کەتە بەرانبەری سینگێ وی.

دەستێ خوە یێ راستێ بلند کرە ئاستێ سینگێ خوە.

_ های هیتلەر،

هاینریش هیملەر ژی بەرسڤ دا.

_ های هیتلەر.

وەک سنگەکی ئاسنی. تیودور ئایکێ ،راوەستیا.

_ سوپاس هێژا . بریارا جەنابێ تە بوو ئاڤاکرنا ڤێ سەربازگەها گرتنێ گەلەک دجهێ خوە دابوو.

ببورە،هەکەر بێژم، ژئەڤرۆ و پێدا سەربازگەهـ و گرتی بوونە ئەرکێ مە. ئەم بەرپرسن ژ ڤی جهی.

بەری هاینریش هیملەر بزفرتە سەر کارێ خوە.دێمێ وی تژی هیڤی بوون.

_ من ئەڤ سەربازگەهە ئاڤاکر، و نهو من ڤەکر. هیڤیە تو دکاریَ خوە دا ییَ سەرکەتی بی وەک هەردەم ییَ سەرکەتی.

ئەز باش دزانم خزمەتا گەلیَ ئەلمان هەردەم دیَ لپێش جاڤێن تە و هەڤالێن تە بت، سەرکەتن بوو گەلیَ ئەلمانە.

_ های هیتلەر.

_ های هیتلەر.

سەربازگەهـ و گرتی. هێلانە لبەر وژدان و دەستێن سەرلەشکەریَ بیَ دل ،تیودور ئایکیَ .

پشتی شەڤا شویشەی.مێڤانێن سەربازگەهیَ ،رۆژ بورۆژیَ زێدە دبوون. پتر ژ هزار جوهی لسەربازگەها داخاو کومکرن.

گەلەک گرتییێن دی ژی هەبوون. وەک ،مارکسی و چەپ و قەرەچ و دز وخۆدان کارێن خراب و هندەک نەساخێن بیَ هیڤی.

تیودور ئایکیَ. کومەکا زێرەڤانان ،ژ هێزا لەشکەریَ نازی یا ئێس ئێس یا تایبەت لدورخوە کوم کرن.

ئەڤ هێزە،ژ زیرەکترین و دل رەقترین هێزێن لەشکەریَ نازی بوون. هەموو ژ کەنجێن هێتلەرن.

لدەرڤەی بازێرکیَ داخاو، سەربازگەهەکا مەزن ئاڤاکرن.

سەربازگەها گرتنێ یاداخاو.وەک بازێرەکی مەزنە.بازێری مرنێ.
ژ گەلەک هۆلێن مەزن بوو گرتیان و گەلەک ژۆرێن تایبەت بو
لدویڤ چونێ و تاقیکرنێ و خوین بەخشینێ وئەشکەنجێ و رۆژێن
ئامادەکرنا خوارنێ کاروبارێن دی...

مێڤانێن گرتیخانێ.لدەستپێکێ ،ژ هەموو رەنگا بوون.
سیاسەتمەدار، چەپ ودیندار،قەرەچ و دز و هندەک کەسێن دەست
درێژیێن سێکسی کرین و نەخۆشێن بێ هیڤی بوون.

نهو مێڤانێن وێ یێن دبنە جوهی. جوهێن ئەورۆپا لڤێ گرتیخانێ
و لگەلەکێن دی کومکرن.

گرتی لهیڤیا ژیانێ نەبوون.هەرکەس لهیڤیێ بوو،بەری هەڤالێ
خوە بچتە ژۆرا سەربرینێ.

لێ کەسێ نەدزانی،هندەک ژۆرێن درندەتر ژ ژۆرا ئەشکەنجێ و
سەربرینێ هەنە.

پشتی تیودور ئایکێ ،بوویە بەرپرسێ گرتیخانا داخاو.

پلانا ژناڤبرانا جوهیێن ڤێ گرتیخانێ دەست پێ کر.
هەرچەندەکێ،سەربازێن هێزا ئێس ئێس یا لەشکەرێ نازی.
دکەتنە ناڤ کرتیان.هندەک ژێ دگرتن و دبرنە ژۆرێن تایبەت.

مرۆڤێن ساخلەم. دبرنە ژۆرێن تاقیکرنێ. پشتی خوین ژێ دکێشان بوو برینداریێن شەری. تاقیکرن لسەر ئەندامێن لەشێن وان دکرن.

دناڤ دەستێن دکتورێن دل رەق دبوونە مشکێن تاقیکرنان.

پارچەییێن مایی ژ لەشێن وان، دهاڤێتنە دسۆتنگەهاندا.

گەنجێن خۆدان هێز و شیان.دبرنە جهێن کاری.کارێن گران و پیس پێ دکرن. هەتا لاواز ونەساخ دبوون. دبوونە مێڤانێن سۆتنگەهێ یان ژۆرا غازێ...

ژۆرێن غازێ. وەک سەرشوویەکا مەزن ،دیوار و بانێ وێ ،هندەک بورییێن ئاسنی هەبوون.

دگۆتنە گرتییێن نەساخ و بێ هێز. هوون ئازاد بوون. کارێ خوە بکن،دا هوون لەشێن خوە بشوون. بەری هوون بچنە مالێن خوە.

گرتی بکەیف و خۆشی قەستا ژۆرێن غازێ دکرن.وەک بچووکا خوە رووس دکرن. پشتی ژۆر تژی مرۆڤ دبوون.دەرگەهـ لێ دگرتن. لجهێ ئاڤ ژێ بێت.غاز ژێ دزا. دبوو هەوار و قێرییێن وان بێن بێ ئۆمێد.

پشتی دەمەکی کێم.هەموو دبوونە کەلەخێن بێ گیان. کەلەخ لژۆرا سۆتنگەهێ کوم دکرن. لژۆرا سۆتنگەهێ،لەشێن وان دبوونە ئالفێ ئاگرەکێ دژوار. هەستیێن وان ،دبوونە خولی.

دوو سەربازێن هێزا ئێس ئێس ،ملێن وی گرتن. ژبرس وواستیانێ.

نەشیا بەرەڤانیێ ژگیانێ خوە بکت. لسەر ملێ خوە یێ راستێ زفری، سەربازەکی گەنج و بهێز،بدوو چاڤێن شین ودێمەکی سپی. و پۆرەکا زەر .ئەنیا خوە لێ کرە گرێ.

لسەر ملێ خوە یێ چەپێ زفری،سەربازەکی دی،هەر ئەو چاڤێن شین و دێمێ سپی و پۆرا زەر دیتن.

چو ژێ نەهات،بەرەڤانی بدوو چاڤ تژی ترس ژ خوە کر.

_ هوون دزانن ئەز کی مە؟!

کەسێ بەرسڤ بەدا.

_ دێ من کیڤە بن ؟!

پیتە پێ نەکرن.

هێز و شیان نەبوون شەری پێ بکت.چاڤا چو بەرەڤانێ پێ چێ نەبوون.

ئەزمانی خوە کرە مێرخاس.

_ ئەز زەنگینترین کەسم لدەڤەرا باڤاریا... نیڤەکا مالێ ڤێ دەڤەرێ یێ منە.

بشکورینەکا پێتی دێمێ سەربازەکی گرت .

_ چیە؟ تو باوەرناکی...؟!

بەرسڤ نەدا،بەرەف ژۆرەکێ برن.

_ دێ من کیڤە بن؟

دەرگەهەک ڤە بوو،چار سەربازێن دی ملێن وی گرتن.هەردوو سەربازێن ئەو ئینای،زفرین سەر ئەرکێن خوە.

_ دێ چ لمن کن؟

کەسێ پیتە پێ نەکر.

_ کا کورێ من؟ کا کچا من؟ کا برایێن من؟

بەرسڤ نەبوو.

لبەرانبەری تەنورەکا تژی ئاگر، راوەستاندن.سندۆقەکا ئاسنی دانانە بەرپیا.

زانی ،چاڤا چو بو نەکر،زانی ،ئەزمان وەک دەستێن وی یێ بێ هێزە.

هەوارا خوە گەهاندە مەژی...

چەند زەنگینێن دەڤەرا باڤاریا،لناڤ مێرگا وی مێڤانن.

کورێ وی،کچا وی،ژنا وی،براو و ژن برا.کومەکا نەڤیان، لێ کوم ببوون.

مێزێن خوارنێ دخەملاندی بوون.موزیک وکەیف و ستران وکەنیا ژنان، یارییێن بچووکان. تژی دیوانێ هیڤی دکرن.

دەنگ بلند بوو. هەموو لسەر ملێن خوە زفرین.قەستا جهێ دەنگی کرن.

بەرخەکێ حەشاندی،دناڤ سندۆقەکا ئاسنی دا. لسەر ملێن چار خزمەتکاران بوو.

هەرچار خزمەتکاران،ئەو سندۆق، داهێلانە دتەنورەکا شاریا دا. میڤان بدەستقۆتان زفرینە جهێن خوە. یێن پرسی لەز لدەمژمێری کرن.

نەڤیا وی یا بچووک.هجکێ وی گرت.

_ باپیر... هەوە بوو ئەڤ بەرخێ هەژار کرە دناڤ ڤی ئاگرێ پۆش دا؟ گۆنەهە،دی سۆژت...دێ ئێشت...

تژی دێمێ وێ ترس بوو.

دەستێ نەڤیا خوە گرت. یاری بپۆرا وێ یا درێژ کرن.

هندەک سوحبەتێن دی بوو کرن،دا وی دیمەنی ژبیربکت.

ملێن وی هاتن گڤاشتن،هزرێن وی رەڤین.

نهو ئەو بێ بوویە بەرخ.نهو دێ وی کنە دتەنورا شاریا ی دا.

نەڤیا وی لوێرێ نینە بێژتە ڤان بێ دلان.وەنەکن.گۆنەهە.

باپیرێ من چو تاوان نەکرینە. چو گۆنەهـ نینن.

لەسەر ملێ خوە زفری.سەرباز دمژوولن بڤەکرنا سندۆقێ ڤە.

هەکەر نەڤیا من ،ئەڤ دیمەنە دیتبا؟! هەکەر کچا من ئەز دڤی حالی دا دیتبام؟!

دا چ کن؟ دا ج ئێتە سەرێن وان؟!

دبت یا هاتیە سەرێن گەلەک ژڤێ گرێت تر بت؟!

تنێ ،بەری من پاڤێنە ناڤ ڤی ئاگری. من زانی با کا چ ئینایە سەرێن کور و کچ و برا و نەڤیێن من؟!

دبت... لدەمەکی ،نەڤیێن مە بزانن کا چ هاتیە سەرێ مە.دبت، لرۆژەکێ ،مرۆڤایەتی بزانت،چ هاتیە سەرێ گەلێ جوهی.

دبت..دبت...!

سەرێ خوە شوورکر.چاڤێن وی زیق بوون.وەک مریەکی درێژکرنە دوێ سندۆقا ئاسنی دا.دەست و پێن وی هشک کرێدان.چو ژێ نەهات. تژی دێمێ وی ترس بوو. هەوارێن بێ ئۆمێدبلند بوون. سندۆق بلند بوو،دەرێ تەنورێ ڤەبوو. ئاگری گۆریا خوە دسۆت...

هەرچار سەربازان،سندۆق هاڤێتە دنیڤا تەنورێ دا و دەرێ وێ گرتن. ئاگری خوە هاڤێتە ڤێرییێن وی ییێن بێ ئومێد. سەرباز زفرینە سەربئەرکێن خوە.

لهندەک هۆلێن دی.لبەر دەرێن ژۆرێن تاقیکرنان. گرتی درێژن. چەند دکتور و چەند بەردەستکێن وان.ییێن گرتیان کونترول دکن.

ییێن نەساخ دبنە ژۆرێن غازێ و سۆتنگەهێ. پێکڤە دحەلینن.

ییێن ساخلەم، کتکتە دبنە ژۆرێن تاقیکرنان. ئەندامێن لەشێن وان بوو برینداریێن شەری بکاردئینن.

وەک وان تورمبێلێن توشی لێکدان و قۆلپینێ دبن. هندەک پارچین باش دمینن.وان پارچا ژبوو تورمبێلێن دی بکاردئینن.

_ دکتور... گۆلچیسکێن ڤی نە دساخلەمن ،لێ ئەندامێن دی گەلەک دساخلەمن....

بێی دکتور سەرێ خوە ژ قەرقۆدێ وی کەلەخێ ددەستی دا بینتەدەر...

_ ئەندامێن ساخلەم بوو مەنە. گولچیسکا وی بوو ئاگری یە...

مێڤانێن ژۆرێن غازێ و سۆتنگەهێ هەر یێن زێدەدبن. کێشەیا کوشتنێ هەر یا مەزن دبت. ئەوێن بێ مفا و بەرماییێن تاقیکرنان و نەخۆش . لنیڤا گۆرەپانا گرتیخانێ کوم کرن.

تیودور ئایکێ دەستێ خوە یێ راستێ بلند کر..

_ های هیتلەر...

گۆهێن وان یێن تژی ترس و خوین ڤە بوون.

_ بناڤێ رایخا سیێ، هوون هاتن ئازادکرن.هەرن خوە بشوون،دا هوون بچنە مالێن خوە.

سوپاسی و های هیتلەر بلند بوون.

_ سوپاس بوو هیتلەرێ پایەدار...سوپاس بوو رایخا سیێ...

کومێن گرتیان بکەیف و خۆشی قەستا ژۆرێن غازێ کرن.

دەرگەهـ لێ دگرتن، ژ هەموو رەخا غازا زیلکون یا ژبوو ژناڤبرنا مشک ومێشا بەردانە ناڤ ژۆرێ. پشتی چەند جرکەیەکان، دەرگەهـ دڤەکرن.تژی دیمێن وان سەرکەتن دبوو.

لەشێن وان یێن بێ گیان دکێشانە سۆتنگەهێ.

_ های هیتلەر...

لرەخێ دی یێ سەربازگەهێ.کومێن گرتیان دبرە کارێن گران. پشتی ژ هێز و شیانێ خلاس دبوون.ئەو ژی دکێشانە ژۆرێن تاقیکرنێ ولداویێ دبوونە مێڤانێن ژۆرێن غازێ و سۆتنگەهێ.

هەموو رەنگێن تاقیکرنا لسەر گرتیان دکرن.

دەهـ گرتی لگۆرەپانا سەرەکی رێزکرن. سینگێ یێ داویێ بپشتا یێ لدویڤ ڤەنا.هەتا هەردەهـ بووینە ئێک پارچە.

بەرێ چەکێ خوە ددانە سینگێ یێ پێشیێ و دتەقاندن. دا بزانن کا هێزا چەکێ وان چەند سینگان دسمت ؟!

گرتی کوم دکرن. نارنجوک دناڤ کومێن وان دا دپەقاندن. کوشتی دژمارتن.

زەلامێن گەنج وبهێز. لزڤستانێ دکرنە دئاڤا بەفرێ دا،دا هێز و شیانێن مرۆڤی بزانن.

هندەک دکرنە دجهێن تەنگ و بێ ئوکسجین دا.هندەک دکرنە دبن فشارەکا بهێزدا.

کەسێن ساخلەم. ئێشێن گران دکرنە دناڤ خوینا وان دا. پاشی دەرمان لسەر لەشێن وان تاقیدکرن. دا کارتێکرنا دەرمانان بزانن. هەر هندەک رەنگەکێ تاقیکرنێ لسەر دکرن.

بوی رەنگی،شیانێن مرۆڤی بوو وان دیار دبوون. دکارێن لەشکەری دا کەلەک مڤا ژێ وەردگرتن....

گرتی.ببوونە مشک و مەیمونکێن تاقیکرنان. پارچەیێن ژ لەشێن وان دمان،دهنارتنە سۆتنگەهێ...

لدووڤ برایارا هیتلرێ پایەدار.

چو مللەت ژ مللەتێ ئەلمان پاقژتر نینن. دڤێت ئەلمان سەرکێشیا جیهانێ بکن.

دڤێت دنیا ژ کەسێن کێم ئەندام و پیست رەش و دز و دیندار و نەزان. بێتە پاقژ کرن.

ئەم دێ ڤی ئەرکی ئێخنە ستوویێ خوە.ئەم دێ سەرکێشیا جیهانەکا پاقژ و زەلال کن. جیهانا نفشێ ئاری.

تنێ گەلێ ئەلمان ماڤێ ژیانێ هەیە....

شەر دژوار بوو،گرتیخانا داخاو تژی جوهی بوون.بریار هاتە دان، هندەک ژۆرێن دی یێن ژناڤبرنێ دروست بکن.

نەسێداره ونه گوللەبارانکرن.نەشێن ڤان کومێن جوهیان ژناڤ ببن.

لهولەکا تژی گرتی.پشتا خوه یا دایه دیوارێ هولێ یێ سار.

بەرێ وی کەته وێ کوما مرۆڤان.هەر ئێک یێ برەنگەکی شەرێ ئیزرائیلی دکت.

ئیزرائیل،وەک راڤچیەکێ بێ وژدان.یێ ماسیا دئاڤا شێلی دا دگرت.

چاڤێ وی بخۆدانێ مەزنترین کارگەهێن دەڤەرا باڤاریا کەت.

مال پارێن وی، گەلەک ژیێن دەولەتێ پترن.

بهزارەها کەس لکارگەهێن وی کاردکن. بسەدان برا و خۆیشک و کەس و کار لبەردەستی بوون.

یێ کەتیه سەر تەنشتێ. ژبرسان ،یێ چەرمێ پێلاڤا خوه دجوویت. چاڤێن وی ییێن زەر بووین.رەنگێ وی یێ سپی بووی.

دەنگ کێم بوو گازنده کێم بوون. لڤینا وی کێم بوو.

ئیزرائیل،هاته هنداڤ سەری.پستوکا وی گرت.کەلەخێ وی کێشا برەخ وان کەلەخێن ژ بوو ژۆرا سۆتنگەهێ ئامادەکرن.

جهـ ، هەر یێ فەرهـ دبت.بێهنا وان هەر یا تەنگ دبت.دزانن کەس ژڤێ هۆلێ بساخی ناچتەدەر.

ئەڤ هۆلە یا ژبیرکریە. کەس پرسیارا وان ناکت.کەس دەرگەهێ هۆلێ ڤەناکت. هەر چەند رۆژەکان، دئێن و بوو ئاگرێ سۆتنگەهێ هندەک کەلەخان دبن و جارەکادی دەرێ هۆلێ دگرن.ناڤێ هۆلێ یێن کرینە ،هۆلا گلێشێ سۆتنگەهێ . یێن بوو وژدانا ئیزرائیلی هێلاین.

چاڤ لێ زیق بوون،گەوریێن هشک ئۆکسیجین ژ یێن بێ هێز ددزین.

چاڤ یێ نێچیرێن ئیزرائیلی تۆماردکن. هەر چرکەیەکێ بو یادی، لڤێن و دەنگ ونالین کێم دبوون. بێهنا کوشتێ رزی،تژی بەرچێلکا وی یا ڤالا بوو.

بەری دەرێ هۆلێ بێتە ڤەکرن.و وی گلێشێ ژبوو سۆتنگەهێ کوم کرین ببنەدەر.

دڤیا ئیزرائیل سلاڤ بکتە گیانێ وی یێ بوو بیە بەلا.

ئیزرائیل گیرۆ بوو.نەڤیا هیڤیا ژێ بکت.

لسەر زکی،خوە گەهاندە ناڤ کوما وان کەلەخێن ژبوو سۆتنگەهێ ئامادەکرین.

لبەردەرێ سۆتنگەهێ.چاڤێن خوە ڤەکرن.

کەلەخێ ژنا وی ویێ برایێ وی و یێ هەردوو کورێن وی.کتکتە دهاڤێتنە دناڤ ئاگرێ سۆردا.

دڤیا بکتە هەوار،دڤیا کەلەخێ کورێ خوە یێ بچووک ژناڤ دەستێن وان بینتەدەر.

ئیزرائیلی دەستێ خوە بدەڤی ڤە شداند،چاڤ لێ زیقکرن.

دوو سەربازێن هێزا ئێس ئێس ملێن وی گرتن.وەک قۆرمەکی دارێ هشک. هاڤێتنە سەر کەلەخێن ژنا وی ،برایێ وی،هەردوو کورێن وی.

هەموو پێکڤە بوونە پەلێن سۆر...

لژۆرەکا تاقیکرنێ.دوو بچووک یێن درێژ کرینە. چەند دکتور و بەردەستکێن وان یێن لهنداڤ سەری.

دوو بەردەستکا دەستێن بچووکەکی گرتن. دکتورەکی بێ دل. دەرزیەک کرە دچاڤێ وی بچووکی را. ڤێرییێن وی تژی ژۆرێ بوون.

بچووکێ دی ئامادەکرن.چاڤێن وی ڤەکرن.زانین ئەو تاقیکرنا بەری چەند رۆژەکا لسەر چاڤێن ڤی بچووکی کرین یاسەرکەتی بوو. چاڤێن وی بێن رەش شین کرن.

دێمێن وان گەش بوون. دەستێن خوە بێن راستێ بلند کرن.

_ های هیتلەر..

_ بژی هیتلەر.

_ بژی گەلێ ئەلمان...

لژۆرەکادی یا تاقیکرنان. چەند کچێن هەرزەکار.رێزکرن. پشتی گەلەک تاقیکرن و لدویڤچونێ. بسەر گەلەک ئەنجامێن باش هلبوون.

شیان ژنا ژ بچووکبونێ بێبار بکن.شیان ،هەر زکەکی بکنە جێمک و پتر. شیان، رەنگ و رەگەزێ بچووکی دیار بکن...

ئەو کچێن جوان. پشتی ڤان تاقیکرنان. وەک باب و برایێن ون. دکێشانە ژۆرێن سۆتنگەهان.

دڤان هەر ٤٧ سەربازگەهێن گرتنێ . لسەرانسەر ئەورۆپا. ئەڤ کارە وەک ئەرکەکی نیشتمانی دهاتە کرن.

ئەڤ کارە،ببوو بەشەک ژشەرێ نازیان دگەل هەموو جیهانێ.

ببوو ،شەرێ مان و نەمانێ. شەرێ پاقژکرنا دنیایێ ژ پیست رەش و دز و دیندار و مارکیسی و کێم ئەندامان.

شەرێ وان ژبوو دنیایەکا پاقژ و زەلال.نفشی ئاری ،سەرکێش بت.

_ ئەڤ مرۆڤە نە هەژی ژیانێ نە...

ئەڤە نە مرۆڤن...ئەڤە ژێر مرۆڤن...

_ تنێ گەلێ ئەلمان هەژی ژیانێ یە... دڤێت گەلێ ئەلمان سەرکێشیا دنیایێ بکت. نفشی ئاری.پاقژترین نفشێ مرۆڤایە...

ئادولف ئایخمان. سەرپەرشتیارێ شالاوێن هولوکوست.
تژی بنکەفشێ خوە بروسکێن وەفاداریێ وبجهـ ئینانا ئەرکێن پیرۆز وئەنجامێ سەرکەتی کرن . لبەر دەرگەهێ ژۆرا هیتلەر وەک سنگەکی ئاسنی راوەستیا.

دوو زێرەڤانێن ئەنێ گرێ.دەرگەهـ بوو ڤەکرن.کرنە دنیڤا خوە دا، هەتا گەهاندینە، بەرانبەری مێزا لبەر سینگێ هیتلەر.

ئادولف ئایخمان،پێ خوە بهێز لئاخێ دا،دەستێ خوە یێ راستێ بلند کرە ئاستێ سینگێ خوە و بدەنگەکی بلند گۆت.

_ های هیتلەر..

هیتلەر ژ جهێ خوە رابوو. وی ژی دەستێ خوە یێ راستێ بلند کر و بەرسڤا و ی دا. و ئزنا روونشتنێ دایێ.

ئادولف ئایخمان، روونشتە برەخ هینریک هیملەر بەرپرسێ هێزێن تایبەت. ئێس ئێس ،ئەو هێزێن بەرپرس ژ کوشتن سۆتنا مەلیونەها جوهیان. ئەو هێزێن پلانا T4 (رێکا ئاژەلان ژمارە ٤) دانایین.

نە وێرِیا بەرێ خوە بدتە ئەنیا هینریک هیملەر،بهیزترین و وەفادارترین و دلرەقترین زەلامی هیتلەری یا تژی گۆمان و رژدی.

هیتلەر رابوو لنیڤا ژۆرێ هات و چوو.

لبەرانبەری هەردوو مێڤانێن خوە وەک ئیزرائیلی راوەستیا...

بەرێ خوە دا ئەنیا ئادولف ئایخمان.

تژی دێمێ وی سەرکەتن بوون.

_ هێژا ئایخمان....

ئایخمان رابوو سەر پیا.

_ بەلێ پایەدار..

_ پشتی کومبونا مە دگەل ئەندامێن پارتیا نازی.لدەڤەرا وانس لبەرلینێ. وپشتی پێشنیارا تە یا بهاگران.کو ئەم ئێدی جوهیان بزوری نە هنێرنە دەرڤەی ولاتی.

پشتی مە ئەو لسەربازگەهێن گرتنێ کوم کرین. مە گەلەک مفا ژهێزا وان وەرگرت. ولوان سەربازگەهان داویا وان دیار بوو.

وەک تە بناڤ کری. چارەسەرییا داویێ....

پشتی وێ کومبونێ ،تە چ کر؟ ئەنجام چنە؟

ئادولف ئایخمان.رابوو سەر خوە.دەستێ خوە بلند کر.

_ های هیتلەر...

وەک من گۆتی پایەدار،دڤێت داویا جوهیان دسەربازگەهاندا دیار ببت.

شالاوێ بسەرکەتن دەست پێ کر و ئەم یێن بەردەوامن بسەرکەتنێ. نەتنێ ئەم دێ وان ژناڤ بن! ئەم یێن مڤایەکی مەزن ژ هێزا وان بوو کاری وەردگرن. ئەم لەشێن وان دکنە کەرستە بوو تاقیکرنێن زانستی و تەندروستی...

دەست دا بن کەفشێ خوە.هندەک ئەکتە ئینانەدەر.

_ ببوره پایەدار..ئەڤە هندەک نامە وبروسکن ژ سەرپەرشتیارێن سەربازگەهان گەهشتینە مە.هەموو ئامار وئەنجامێن شالاوێ تێدا دخۆیانە. هەکەر چەنابێ تە دەم هەبت.ئەز دێ بوو جەنابێ تە خوینم ؟

هیتلەر بدەستێ خوە یێ راستێ روویێ خوە خۆراند. تژی دێمێ وی بشکورین بوو.

_ فەرموو رێزدار،ئەم ئامادەنە گۆهداریێ بکن.

ئادولف ئایخمان،ئەکتەیەکا تژی بروسک ڤەکر.لسەر وان بروسکا، کاغەزەک ئینادەر.

_ پایەدار،ژبلی وان جوهیێن مە ژناڤبرین،ئەوێن نهو ئەز دێ بو جەنابێ تە بدرێژی لسەر ئاخڤم.

دڤێ شالاوێ دا مە شیایە بتر ژ سەد هزار مارکیسیا ژناڤ ببن.

وهەروەسا بیست و پێنج هزار کەسێن توشی نەخۆشیێن کارێن سێکسی بووین. و دوو هزار فەلەیێن ديندار و سیهـ هزار دین و بێ ئاقل. و بسەدان هزار کەسێن کێم ئەندام .

بڤی رەنگی، نفشێ وان دێ بریێت. وزێدە نابن...

یاگرنگ پایەدار...

دڤان سەربازگەهێن گرتنێ دا بمەلیونا جوهی مە ژناڤ برینە.

ئەڤە هندەک نمونەیێن وەفادارییێ بوو جەنابێ تە و دەولەتا رایخا سیێ.

هەکەر جەنابێ تە ئزنێ بدت دێ هندەکا خوینم.

هیتلەر دەستێن خوە ژتەنشتێن خوە ڤەکرن.زفری سەر کورسیکا خوە.

_فەرموو هێژا ،دەست پێ بکە.

_ جەنابێ هیتلەرێ پایەدار.

وەک هوون ئاگادار،مە لسەرانسەری ئەوروپا ٤٧ سەربازگەهێن گرتنێ یێن هەین.

١٧ سەربازگەهـ یێن لئەلمانیا. و ٩ یێن لبولونیا و ٤ یێن لنەرویج و ٢ یێن لهەر ئێک ژ هولندا و ئەستونیا و ئیتالیا و فرنسا.ئێک یا لهەر ژچیک و لاتڤیا و لتوانیا و نمسا بیلاروسیا ئوکرانیا و بەلجیکا وببورە،لگەلەک جهێن دی..

ئەڤ سەربازگەهێن گرتنێ. گرتیخانەیێن مەزنن. ژجهێن تایبەت ژبوو ژناڤبرنێ و تاقیکرنێ و ژۆرێن غازێ و سۆتنگەهێن مەزن پێک دئێن.

وەک جەنابێ تە ئاگاهدار ،

سەربازگەها ئاوشڤیتز ،لبولونیا ژمەزنترین سەربازگەهێن مەیە.

ژجهێن مانا بزوری وجهێن ژناڤبرنێ و سۆتنگەهێن مەزن پێک دئێت.

دسەربازگەها ئاوشڤیتز بتنێ ، مە شیایە پترژ مەلیون ونیڤ جوهیان ژناڤ ببن.

پشتی مە مفا ژ کارکرنا وان وەرگرتی .وپشتی مە گەلەک تاقیکرن لسەر لەشێن وان کرین.

هەموو هنارتنە ژۆرێن غازێ و بێن سۆتنگەهان.

بووزانینا جەنابێ تە،گرتی بریێا ترێنان هەتا ناڤ سەربازگەهان دئێن. گەلەک ژوان گرتیان،ژرۆژەکێ پتر نامینن.

ئێکسەر دکتور بێن وان دڤێن بوو تاقیکرنان ژێ دگرن و بێن دی دچنە ژۆرێن غازێ و سۆتنگەهێن هەردەم ئامادە.

ببورە پایەدار..

سەربازگەها بلزاک هەر لبولونیا .پترژ ٤٣٤٠٠٠هزار جوهی ژناڤ برینە.و ئەڤە ئێک ژ کەڤنترین سەربازگەهێن مەیە.

سەربازگەها جیلیمنو هەر لبولونیا.پتر ژ ١٥٢٠٠٠ هزار جوهی ژناڤ برنیە.

و سەربازگەها ماجدانیک ٤٠٠ هزار جوهی ژناڤ برینە.

و سەربازگەها سوبیبور، ٢٥٠ هزار جوهی ژناڤ برن.

وسەربازگەها تریبلنکا دمایێ سالەکێ پتر ژ ٨٠٠ هزار جوهیان مە ژناڤ برینە.ئەڤ سەربازگەهـ دپلا دوویێ دا دئێت پشتی سەربازگەها ئاوشڤیتزێ.

هیتلەر رابوو سەر خوە،دەستێ خوە بلند کر.

_ ببورە هێژا ئایخمان.

لنیڤا ژۆرێ هات و چوو.

_ دەستێن هەوە دخۆشبن.هەر دسەرەکەتی بن.بوو پێشڤە ژبوو نەهێلانا ڤان نفشێن ژێر مرۆڤان. وەک تە دیار کری.سەربازگەهـ گەلەکن،ومە باوەری هەیە هوون دێ دکارێ خوە یێ پیرۆز دا بسەرکەڤن.

ئەڤە ئەرکەکی نەتەویی یە. گەلێ ئەلمان کو ژ نفشێ ئاری یە،و نفشێ ئاری ژ پاقژترین نفشی مرۆڤایە.

دڤێت ئەم ئەلمان سەرکێشیا هەموو دنیایێ بکن.ئەم سەرێن دنیایێ نە.

ئەرکێ مەیە،ئەم دنیایێ ژڤان نفشێن بیس پاقژ بکن.

دنیایەکا بێ جوهی و قەرەج و دیندار و پیست رەش و دز و کێم ئەندام...

ئەم ئەلمان دێ سەرکێشیا ڤێ دنیایێ کن. لەشکەرێ رایخ دێ دخزمەتا ڤی ئەرکی دابت.

دەستێ خوە بلند کرە ئاستێ سینگێ خوە. دەنگێ وی ئاگر ژێ دباری.

_ ئەم دێ بسەرکەڤن...ئەم دێ سەرکێشیا دنیایێ کن...

بژی گەلێ ئەلمان...بژی رایخا سیێ...

مێڤان رابوون سەرخوە.وان ژی دەستێن خوە بلند کرنە سینگێن خوە .

_ های هیتلەر..

و دەرکەتن.

هیتلەر هێلانە بتنێ دناڤ سەرکەتنێن وی یێن لەشکەری یێن بەردوام.

سەرێ خوە بلند کر.تژی دێمێ وی سەرکەتن بوون. لنیڤا ژۆرا خوە هات و چوو.دەستێن خوە هاڤێتنە ناڤتەنگا خوە.

چاڤێ وی بنەخشەیێ جیهانێ کەت.دەستێ خوە ڤەکر.مستا خوە دانا سەر هەموو جیهانێ.

هەستیێن شەش مەلیون و نیڤ جوهیان،دگەل دەهان مەلیون کەسێن بێ گۆنەهـ ،ئەوێن لسەربازگەهێن گرتنێ وییێن لمەیدانێن شەری هاتینە کوشتن.

ژبن ئەردی.ژ چالێن کومەلکوژیێ .ژ سۆتنگەهـ ژۆرێن غازێ دەرکەتن.

کومبوون،جڤیان،بریاردان.دادگەهەکا نیڤدەولەتی ژبوو تاوانێن هولوکوستێ دروست بکن.

کوما وان بەرەڤ بازێرێ نورنبێرگ برێ کەتن.

لگورەپانا دادگەها نورنبێرگ یا دادگەهکرنا تاوانبارێن شەری، هەستیێن شەش مەلیون جوهیان ،کرنە خوەپێشاندان.

دادوەرنەچار کرن. بریارا، گوللەبارانکرنا تاوانباران بدن .

هەستی رازی نەبوون.کومبوون، جڤیان. بریار دان،خوەپێشاندان بەردەوام بن.

چاڤ لجیهانێ زیق کرن. سەرکردێن جیهانێ نەچار بوون یێن مایین لولاتەکی کوم بکن....!

_ ٣ _

ئەنفالکرنا کوردان

هەلەبجە ژخەو ڕابوو. بەری چەند رۆژەکان،کەس نەدشیا ژبەر دەنگێ تۆپ و فرۆکان بنڤت.

هەر کەس دۆژمنە. هەلەبجەیی نزانن ژ کێ برەڤن! خوە ژبەر کێ ڤەشێرن!

تۆپ و فرۆکێن ئیرانێ دگەل یێن عیراقێ وەک یاریەکا جڤێل لئەسمانی هەلەبجە زۆرانبازانێ دکرن.

ئەڤرۆ، بێ دەنگییێ هەموو یێن تەمبەل کرین، ئەڤیندار هێلانە دخەو.

بێ دەنگی یا بترس. گەلەک نەما. لپشت چیا کەرب و کێن پەقین.

چیایێن بلند نەشیان رۆژێ گیرۆ بکن. دەنگێ تۆپان و هێرێنا فرۆکان ،نەشیان جوتیار و کاسبکاران دمالاندا بهێلن.

ژیان بەری رۆژێ ژ کون و قۆلاچێن تاری دەرکەت.

ئەڤرۆ، رۆژەکا نوویە.بێهنا ئازادیی ژ وان چیایێن پشتا بازێری دئێت.

نێرگزێن دەشتا شارەزوور،یاری دگەل سۆرگۆل وگۆل ئەرخەوانان دگرن. ئەڤینداران،لدەشتا شارەزوورێ،نێرگز دکرنە دەستک ودڤەهاندن.

یارێن وان،بەری رۆژێ خوە جوان دکرن.کەزییێن خوە دڤەهاندن. تژی چاڤێن خوە کل دکرن.

دزانین لئێڤاری درەنگ.یارێن وان دێ ژدەشتا شارەزوورێ زڤرن.

تژی پاخلێن وان دەستکێن نێرگزا و گۆل ئەرخەوانن.

ئەڤیندار، لهیڤیا یارێن خوە بەنیشت دجووی و یاری ببەندۆژکێن سینگێن خوە دکرن.

رۆژ،لهنداڤ چیایێن هەورامان وبالامبۆ و شنرویێ و سورێن بلند بوو.

بچاڤێن خوە یێن زێرین،زێرەڤانیا بازێرێ هەلەبجە و دەشتا سارەزوور دکر.

رۆژ یا بلەز بوو، دا کولان و قۆلاچین تاری یێن بازێری روون بکت.

رۆژ بلند بوو. مالبات لدوور قۆرییێن چایێ و نانێ گەرم کوم بوون.

چاڤێن وان،چریسکێن ئازادیێ ژرۆژێ ددزین.

رۆژ،لهنداڤ لاندا محەمەدێ ساڤا راوەستیا.دڤیا هندەک یاریا دگەل محەمەدێ ئێکانە بکت. تیشکێن خوە یێن زێرین،داهێلانە ناڤ لانکا محەمەد. کەنیا محەمەد بلند بوو.

بچووک، لڤی ژێی خوە،بگرییێ ژخەو هشیار دبن.

دایکا وی بئامادەکرنا خوارنێ ڤە یا مژوول بوو.

خویشکێن وی ،هندەک لبەندا یارێن خوە بوون و هندەک بکارێن ناڤمالێ ڤە دمژوول بوون.

دەنگێ دایکا وی هزرێن بابێ وی رەڤاندن.

_ عومەر...؟ بابێ محەمەد؟

دەنگێ عومەری خاوەر ژ کوراتیا ژۆرێ هات. گۆهێ وی برادیو یا وی ڤە بوو. لهیڤیا بانگێ ئازادیێ بوو.

_ بەلێ دایکا محەمەد؟ تە خێرە؟

بێی دایکا محەمەد کارێ خوە بهێلت.

_ ماتە گۆهـ لگریا محەمەد نینە؟ هەرە سەحکێ کا وی خێرە؟

بکەنیەکا بلند.

_ کەنگی محەمەد ژخەو رابوویە و گریە؟ ما تە گۆهـ لکەنیا وی نینە؟!

_ دێ سەرەکی لێ بدە،کا وی خێرە؟

_ خێرە دایکا محەمەد. کەنی هەردەم خێرە.

عومەرێ خاوەر ،رادیویا خوە دگەل خوە بر.تەنشتا رادیویێ هێلا بگۆهێ خوە ڤە.لهنداڤ لاندکا کورێ خوە یێ ساڤا راوەستیا.

دێمێ وی یێ قۆرمچی تژی کەیڤ و هیڤی بوون.

_ کورێ من بچ دکەنت؟

رۆژێ بەرسڤ دا.

_ یێ یاریا بتیشکێن من یێن زێرین دکت.

تیشکێن رۆژێ،دپەنجەرا ژۆرێ را،لهنداڤ لاندا وی یاریێن رەنگا دکرن.

عومەرێ خاەر.رادیویا خوە دانا بەر لاندکێ.کورێ خوە ژلاندکێ ئینا دەر،بلند کرە بەرسینگێ خوە یێ خۆهدای.تژی مەژیێ خوە بێهنا وی کر.

دەنگێ ژنا وی لبەر کوچکێ نان لێنانێ هات.

_ خوارن ئامادەیە بابێ محەمەد.

هەکەر تو هاتی،محەمەدی ژی دگەل خوە بینە دا شیری بدمێ...

هەموو لدوور قۆریێ چایێ و ماست و پەنیر ونانێ گەرم کوم بوون.

دایکا محەمەد، سەرێ مەمکێ خوە کرە ددەڤێ محەمەدی دا.
بدەستێ چەپێ ،پێچولکا وی دا بەرسینگێ خوە. وبدەستێ راستێ، قۆریێ چایێ بەردا وان پەیالێن ئامادە.

لڤێن و ژیان دشەرێ بەرەڤانیێ دانن...

کولان،تژی مرۆڤ بوون. ئاقار تژی جوتیار وکاسبکار بوون. بازار یاگەرم دبت.دگەل بلند بوونا رۆژێ، ژیان یا ئاسایی دبت.

ئاوازێن ئەڤینداریێ ژ پێلێن رۆبارێ سیروان و زمکان تانجەرۆ، بلند دبوون. دناڤ دلێ دەریا سیروان دبوونە ستران.

رۆژ بلند بوو،ئەڤینداریێن تەمبەل،ئەوێن شڤێدی هەتا درەنگ لبەندا یارێن خوە هشیار ماین ،ژتێشتەخەوا رابوون.

هەلەبجەیی یان، سینگێن خوە ڤەدکرن. بوو وی بایێ هووینێ ژ دەشتا شارەزوورێ دهات ودگەل پێلێن دەریا سیروان و روبارێ زمکان و تانجەرۆ تێکەل دبوو، وبلند دبوو کوپکێن چیاییێن هەورامان و سورێن و بالامبۆ و شنروێ ....

ژیان راوەستیا...

چک چک چک....

دەمژمێر ،ژ چک چکا میلێن خوە دترسیان.

هەول ددا دەمی براوەستینت.هەول ددا ژیانێ براوەستینت...

ئیزرائیل یێ بەلەز بوو. دەم یێ بلەز بوو.

چک چک چك. دەم٥٤ ،١١ بەری نیڤرۆیە. ژیان بوو دۆزەخ.

هەشت فرۆکێن میراجێن فرنسی.سیبەرا خوە لباژێرێ هەلەبجە کرن.

هەشت فرۆکێن شەرکەر، ژەهرا سارین وخەردەلێ لئەسمانێ هەلەبجە باراندن.

هەشت فرۆکا کەرب کینا درندەترین دکتاتور لهنداڤ سەرێ هەژارێن هەلەبجە باراندن.

فرۆکا،بسەدان ناپالمێن ژەهرێ بەردانە ناڤ دلێن هەلەبجەییان.

هەشت فرۆکا، بارێن خوە ڤالادکرن.هەشتێن دی ددا دووڤ وان.

هەشت دهاتن و هەشت دچوون.

هەرتاخەکی،هەر کولانەکێ،هەرمالەکێ. بدەهان ناپالم ڤێ کەتن.

ئەسمانێ هەلەبجە تژێ دوکێلا زەر بوو.

ئەڤە دەمەکی درێژە گۆهێن هەلەبجەییان فێری دەنگێ تۆپ و فرۆکان ببوون.

دەنگێ ڤێ جارێ، نەتنێ دەنگەکێ دژوار بوو.رەنگێ دوکێلێ و بێهنا باروتێ دجوودا بوون.

دەنگێ ناپالما پەردێن گۆها دپەقاندن. دوکێل، یاسپی بوو،پاشی رەش دبوو،پاشی زەر دبوو.

بێهنا سێڤێن رزی ژێ دهات.دگەل بایێ سپێدێ بەلاڤ بوو.

دژواریا ناپالما، کارتێکرنا ژەهرا خەردەل وسارینێ. رێیێن رەڤێ و بەرخوەدانێ گرتن. قۆرتالبوون بوو خەون.چەپەر وکونێن خوە ڤەشارتنێ،بوونەگۆر.کولان و جهێن کاری ،بوونە مەیدانێن شەری. چەکدار و سڤیل،ژن و بچووک. بوونە ئارمانج و دۆژمن.

کولانێن تاخێ پاشا وپیرمحەمەد وکانی عاشقان تژی کەلەخ بوون.

دوان چەند چرکەیاندا. پتر ژ پێنج هزار سڤیل بوونە قۆربانی. ودەهان هزار بریندار،هەتا هەتا یێن دخەندقن.

ئاڤا روبارێن سیروان و زمکان وتانجەرۆ و کانی سوڤی خدر و کانی شێخ و کانی عاشقان شێلی بوو.

بایێ چیایێن هەورامان سورێن بالامبۆ وشنروێ گەنی بوو. نێرگز چرمسین، گول ئەرخەوان،هشک بوون.

ئەوێن نەکەتینە بەر دربێ دژواریێ ناپالمێن ژەهریێ. بەرەف سنورێن ئیرانێ رەڤین.هەوارا خوە گەهاندنە هەورامان وسورێن وبالامبۆ و روباریێ سیروان.

دەشتا شارەزور ژ گیانەوەران ڤالابوو. لەشکەریێ دۆژمنی، تانک و تۆپ لێ مەخەل کرن.

عومەریێ خاوەر،پێچولکا کوریێ خوە یێ ساڤا، ژبەر سینگێ دایکا وی ئینادەر. دابەرسینگێ خوە، بکولانێ دا رەڤی. لسەر خەلەخێن هەڤال و جیراناندا دەرباز بوو. دگەل کومێن ژن و بچووکان خوە گەهاندە کولانەکا تەنگ. دۆژمن هار بوو،رەڤ نەما.هەوارا خوە گەهاندە فرەکا بای ژچیایێن هەورامان و سورێن و شنروێ...

بایێ چیایێن هەورامان وسورێن و شنروێ وبالامبۆ . دگەل پێلێن روباریێ سیروان و زمکان وتانجەرۆ پەیمان گرێدان.

دڤیان لتانا وان بێن.بەری بگەهنە هناڤێن وان بێن هشک.

کەتنە داڤێن دۆکێلەکا زەر، دگەل خوە بلند کرن.

و لهنداف سەرێن هەلەبجەیی یان کرنە خۆناڤ...

تژی مەژییێن وان بێهنا سیڤێن رزی بوو.
عومەری خاوەر،گێژ بوو،چاڤێن وی تاری بوون. بەری بکەڤتە ئەردی.ماچەک لرووییێ کورێ خوە محەمەدێ ساڤا دا. دناڤ سینگێ خوەدا شداند.

هەردوو پێکڤە کەتن کولانەکا تژی کەلەخ.بوونە پەیکەر...

شەرێ هەشت سالییێ دناڤبەرا عیراق و ئیرانێ بداوی هات.

بەرێ لەشکەرێ عیراقێ بهەموو گرانیا خوەڤە، کەتە کوردستانێ.

ملێن تانک و تۆپ و موشەکێن گران. لدەشتا گەرمیان دانە ئێک.

عەلی کێمیایی،تلا خوە درێژ کرە گۆندێن شێخ تاویل وباشتەپە و دەروبەران...

گۆندێن دەڤەرا گەرمیان،تژی پێشمەرگە و خەلکێ سڤیلە. ئەوێن ژ هێرشێن سەرگەلو وبەرگەلو رزگار بووین. نەچار بوون لڤێ دەرڤەرێ بەرەڤانییێ ژمانا خوە ویا ژن و بچووکێن خوە بکن.

چەپەرێن مان و نەمانێ لپێشیا دۆژمنێ هار و سەرکەتی ،دانان. رەڤین نەما، خوەدانەدست قرکرنە. بەرەڤانی ،بێ ئۆمێدیە....

عەلی کێمیایی ،فەرمان دا.

فرۆكێن شەری، موشەكێن ژەهرێ و تۆپێن گران كەتن كاری.
نە چیایێ قەرەداخ و نە روبارێ ئاڤا سپی ونە دولا جافەتی، شیان بەرەڤانییێ ژ ژن و بچووك و پرسیان بكن.....

دۆژمن هار بوو،چیا و دەشت ،گۆند و باژێرك كرنە ئاگرێ سارین و خەردەلێ.

شالاوێ دەست پێ كر،بەرەڤانی نەما.كوشتن و سۆتن و وێران كركن،ئارمانجا وان بوو.

گۆند هەڤاندن،رێ و پر ،خراب كرن.كانی و روبار هشك كرن.

دەڤەر، ژ یاسایێ دەركەتیبوو.

كەلەخێن كوشتیا ،بوو گۆرگا هێلان.گرتی دگەل خوە بەرەف خوارێ برن گەهاندەنە هەڤالێن وان یێن دئەنفالا ئێكێ دا گرتین...

ئەنفالا ئێكێ،سەرگەلو و بەرگەلو بداوی هات.

لەشكەرێ سەركەتی،بەرەف ئەنفالا دووێ برێ كەت.بەرەف قەرەداخ.

سەدان گۆند و باژێرك ،كەتن ژێر شۆپا شالاوێ. هزارەهان سڤیل ، ژن و بچووك،پیر و نەخۆش بوونە قۆربان.

شەر دگەل شەرکەران دئێتەکرن.ئەڤ لەشکەرە، شەرێ بێ وژدانییێ دکت. موشەکێن ژەهرێ و دوور هاڤێژ .فرۆکێن پێشکەتی و درندە.دورپێچا ئابوری.هەڤالێن پارەخۆر و بێ سۆز...

دەڤەر چۆلکرن.گرتی کرنە دزیلێن لەشکری دا و بەرەف خوارێ برن.

دگەل دەستکەڤتێن ئەنفالا سیێ . قارەمان و خۆشمێرێن گەرمیان، وارێ پێشمەرگێن نەبەز، لبیابانێن خواروویێ عیراقێ بن خیزکرن...

ئەنفالا چارێ... پێنجی... ئەنفالا شەشێ ... ئەنفا حەڤتێ... ئەنفالا هەشتێ.... و....

هندی کورد هەنە ئەنفال هەبوونە وهندی کورد هەبن ئەنفال دێ هەبن...

کوردستان داگیرکرن،سۆتن.ژەهرکرن.

سەرگەلو و بەرگەلو. قەرەداخ و گەرمیان.زابا بنی و چیایێن شەقلاوە و رەواندوز...

بیێ بەرەڤانی وبێ ترس. لەشکەرێ درندە سەرکەتن لدووف سەرکەتنێ تۆمارکرن.

نهو گەرا بەهدینانە.

ئەنفالا هەشتێ،ئەنفالا داویێ،ئەنفالا قرکرنێ ،ئەنفالا بەهدینان.

رەڤ ،ببوو چەکێ پێشمەرگا و خەلکێ سڤیل. چو بنگەهـ نەمان بەرەڤانییێ ژێ بکن.چو چەپەر نەمان خوە لێ ڤەشێرن.

چیاییێن ئاسێ و شکەڤتێن کوور.نەشیان خەلکێ بێ دەستهەلات ڤەشێرت.

شەر وبەرەڤانی. یاریەکا دۆرای بوو.گەلەک مەردەمێران،فیشەکا داوییێ لسەرێن خوە دتەقاندن.

چادەیا سەرکی یا دناڤبەرا بازێرێ میسل و بازێرێ دهوک.تژی تانک وتۆپ و تۆرمبێلێن لەشکەری ببوون.

خەلکێ دەڤەرێ،باش دزانین چ روودایە و دێ چ روودت.

ئەسمانێ دەڤەرا بەهدینان،بشەڤ ورۆژ،تژی فرۆکێن شەری ببوون.

دەڤەر ژهەموو لایاڤە هاتبوو دورپێچ کرن.

لەشکەرێ سەرکەتی وبهێز. لسەرکەلەخێن مرۆڤان بەرەڤ بەهدینان دهات.

بەرەف نەهێلانا گەلێ كورد دهاتن،بەرەف ژناڤبرنا شۆرەشێن گەلێ كورد دهاتن.

رێ یا ڤەكری بوو،هەڤال هاریكار بوون. جیهان یا نڤستی بوو.

پێشیا كاروانێ لەشكەری.لدووریانا دهوكێ،بوونە دوو بەش.
بەشەك بەرەف گەلیێ زاویتە چوون. و بەشێ دی بەرەف گەلیێ زاخو چوون.

وەك ئاگرەكی بهێز،بەربوونە پیشەكی هشك.تەروهشك پێكڤە سۆتن.

هەر جهێ لڤینەك یان بەرەڤانیەك لێ خویا دكر.دبوو ئارمانجا بسەدان موشەك و تۆپ و فرۆكان .

هەر ژدەستپێكا ڤێ شالاوێ.لەشكەرێ دۆژمنی. سیاسەتا ئەردێ سۆتی بكاردئینان.

گۆند وبازێرك و رێ و پر و رۆبار و كانی.ژناڤ دبرن.

مرۆڤ و گیاندار.دكوشتی نە یان دگرتی نە.

سەرێن هەردوو مارێن ژەهری،لسەر سنورێن ئیران و توركیا گەهشتن ئێك.

بـەرمـاییکێن ئـەنفالـچیان، سنور بـەزانـدن. بهزارەهان بوونـەقۆربـانـی.

بسەدان هزاران ،کەتن دەستێن دۆژمنـێ هـار. زیـلـێن لـەشکری،تژی کرن. لکەلها نزارکێ کوم کرن.

بێن نێر،هـەر زوو جوداکرن. کتکتـه سـەرژێ کرن. سـەرێن وان بێن تژی هیڤی ،دانـه بـەر بلوک و بـەران.

ملێن گـەلـەکان دانـه ئێک،لپێش چاڤێن ژن و بچووکێن وان. ئـارمـانـجـانـێ بسینگێن وان بێن تژی خۆشتڤی دکرن.

ژن و کچێن هـەرزەکار وجوان. دژۆرێن تـاری ڤـه دهـاتنـه کرێتکرن. ودگـەل خوه برن.

بێن مـایین. وەک پـەزێن سپی،کوم کرن.سواری زیـلـێن لـەشکـەری کرن.بـەرەف خواروییێ عیراقـێ برن.

ژیـان راوەستیا.شۆرەش نـەما.کوردستـان بـوو گۆرستـان.

گرتیخـانـه پر بوون.

ئـەو زەلامێن دگـەل خوه برین.پشتـی گـەلـەک تـاقیرکرن لسـەر لـەشێن وان کرین. پشتـی خوینـا وان دزین.پشتـی ئـەندامێن لـەشێن وان ژێڤـەکرین.

لبیابانێ کوم کرن.هەر کومەک برەنگەکی بن ئاخ کرن.

چەکێن کێمیایی ،لسەر هندەک کوما تاقیکرن. چەکێن بایلوژی لسەر هندەکێن دی تاقیکرن.

شوفێرێن فرۆکان خوە لسەر هندەک کومان فێردکرن.

موشەک دهاڤێتنە کومەکێ دابزانن کا کاتێکرنا وێ چەندە.

ئەو مرۆڤێن خۆدان ولات و زمان و بچووک و هیڤی و پێشەرۆژ.

ببوونە مشک و مەیمونکێن تاقیکرنان.

پشتی تاقیکرنێن وان بسەرکەتی بداوی دهاتن.چار شەفەران دەڤێن خوە ددانە کوما وان. درادانە چالەکا ئامادە،وبن خیز دکرن.

گەلەک گیانان بەرەڤانی ژمانا خوە دکرن.کوخکێن بێ ئۆمێد،نەدشیان دەڤێ وان شەفەران راوەستینت.

جهـ بوو گۆرستانەکا بکومەل...

ژگۆند وباژێرکێن وەک بهەشتێ.ژچیاو گەلیێن ئاڤی،ژناڤ چەم و بیستانێن کەسک.بەرەڤ دۆزەخێ برن.

ژکەلها نزارکێ هەتا،سەربازگەها سەلامیێ. هەتا کومەلگەها جێژنیکان. گرتی وەک بەفرا سەرێن چیایێن کوردستانێ لبەر گەرما بیابانێ دحەلییان.

دئەنفالا هەشتێ دا. گرتییێن دەڤەرا بەهدینان،لکەلها نزارکێ کوم کرن.

زەلامێن حەڤتێ سالی،هەتا بچووکێن دەهـ سالی ژێ گرتن.

بشەڤێن تاری سواری تۆرمبێلێن لەشکەری کرن،بەرەف بیابانێ برن. هەر هندەک برەنگەکی بن خیزکرن.

کچێن هەرزەکار و ژنێن جوان کرێت کرن. یێن مایین لدەشتا جێژنیکان کوم کرن.

ژگۆند و مێرگێن گەرمیان،ژدول و گەلییێن سەرگەلو بەرگەلو. ژ جیا وکانییێن قرەداخ باخ و بیستانێن شەقلاوە.

خەلکێ بێ گۆنەهـ ،وەک کەرێن بەزی حەشاندنە دزیلێن لەشکەری دا. هەموو لسەربازگەها تۆپزاوا کوم کرن.

سەربازگەها تۆپزاوا،ژ بیسترین وبترسترین سەربازگەهێن دۆژمنی یە.

لڤێ سەربازگەهێ. گرتیا موخل وبێژینک دکن. کەس وەک خوە نامینت. کەس بساخی دەرناکەڤت. یێ بمینتە ساخ. دێ بنە جهێن ژناڤبرنێ.

ژسەربازگەها تۆپزاوا،هەتا سەزبازگەها دوبز،هەتا سەربازگەها تکریت. یێن مایێن لدۆزەخا نوگرەسەلمان کوم کرن.

کەلها نوگرەسەلمان،یالبەر دۆزەخێ ئاڤاکری. لنیڤا بیابانەکا بەرفرهـ .دوور ژ مرۆڤ و بازێران.

گرتییێن ئەنفالان لوێرێ کوم کرن.ژن جودا وزەلام جوداو بچووک جودا.

برس وترس و لێدان و کرێتکرن.دوور ژچاڤێن خۆدێ و هەموو دنیایێ.

تورمبێلێن لەشکری یێن تژی گرتی. دچار دەرگەهان را چوونە دحەوشا گەلهەکا مەزن بترس دا.

رەنگێ کەلهێ و مەزنیا وێ. گەلەک دلرەقیا دۆژمنی دژوارتر بوو.

لسەر دەرهەگێن وێ،وەک بخێرهاتنا مێڤانان،نڤیسیبوو...

_ بخێربێن بوو دۆزەخێ...

_ کێم کەس لڤی جهی سێ هەیڤا ساخ دمینن...

دیوارێن بلند وسیم کرین.زێرەڤانێن ئەنی گرێ و دل رەق.

کتکتە کرنە مێڤانێن بیابانێ.

پشتی چەند هەیڤان،کەلها نوگرەسەلمان، ڤالا بوو،ئەو بیابانا بەرفرەهـ ڤە. تژی گۆرێن بکومەل بوون.....

هەستییێن نیڤ مەلیون کوردان،ژبن خیرێ بیابانان و چال وگورێن بکومەل و ژبن کەفر بەرێن گۆندێن هەرفاندین.دەرکەتن.

بەرەف پایتەختێ کوردستانێ وەک خوەپێشاندان برێ کەتن.

ئالا کوردستانێ بلندکرن،سرودا ئەرەقیب دخواندن.

داخوازا وان،دادگەهکرنا تاوانباران وسەرخوەبونا کوردستانێ بوو...

چاڤ لدۆژمنان زیق بوون. مرۆڤایەتی بێ دەنگ ما.داخوازێن وان بێ بەرسڤ مان...

_ ٤ _

سێ پەرتوک و ئێک ناڤەرۆک

_ ببورە، ئەڤ جهە یێ ڤالایە؟

_ بەلێ ،کەرەمبکە. یێ ڤالایە.

_ سوپاس.

_ سوپاسی پێ نەڤێت.

روونشتە برەخ زەلامەکی ماقوول ولێکدای ڤە. ژوێ خاچا لسەر سینگێ وی،دیار بوو فەلەیە.تژی دێمێ وی هیڤی وبشکورین بوون.

لکورسیکا لبەرانبەری سینگێ وی.پیرەمێرەکی ریهـ درێژ یێ روونشتیبوو. ژ وی کولاڤێ بچووک یێ دسەری دیار بوو جوهی یە. دووچاڤێن تژی رژدی دسەری دا زیق دکرن.

دێمێ وی تژی کەنی بوو،خوە مژوول کر، دا کەنیا خوە ڤەشێرت.

ددلێ خوە دا گۆت.

_ ئەم نە دگەل ئێک دژین و نە بیێ ئێک دژین.

ئیسلام و فەلە و جوهی .خۆدێ خێر بکت...

ترێن برێ کەت. تژی چاڤێن وان،دیمەنێن جوان بوون.

دەست دا چانکێ خوە یێ ملی. پەرتوکەک ژێ ئینادەر. دابەرچاڤێن خوە.

بیرا هەردوویێن برەخ خوە ڤە ئینا.

ئەوێ برەخ ڤە. چانتکێ خوە ڤەکر. وی ژی پەرتوکەک ئینادەر و سەرێ خوە حەشاندە دناڤ پەرێن وێ دا.

یێ لبەرانبەری وان. هەروەکوو ڤەبێ وان دخوازت. وی ژی پەرتوکەک دا بەرچاڤێن خوە.

سەرێ خوە ژناڤ پەرتوکا خوە ئینادەر.چاڤێ وی بپەرتوکا زەلامی جوهی کەت.

هولوکوست ، بدەستخەتەکێ مەزن لسەربەرگی نڤێسیبوو.

لسەر ملێ خوە زفری.چاڤێ وی بپەرتوکا زەلامێ فەلە کەت.

کوشتارا ئەرمەنان لسەر بەرگی نڤێسیبوو..

بەرێ خوە دا پەتوکا خوە.هەروەکوو دڤیا پشت راست ببت.

ئەنفالکرنا کوردان. لسەر بەرگی نڤێسیبوو.

نەشیا خوە پتر بگرت.کەنیا وی بسەر کەت. سەرنجا هەردووا ڕاکێشا.

پیرەمێرێ جوهی،پەرتوکا خوە گرت.بەرێ خوەدا دێمێ وی.یێ بکەنی.

_ ببورە،توو بچ دکەنی؟!

زەلامێ ئەرمەن ،لسەر ملێ خوە زفری.چاڤێن وی هەر ئەو پرسیار دکرن؟

وی ژی پەرتوکا خوە دائێک.جهێ خوە خۆشکر.

_ ببورن،کەنیا من بتشتەکی هات،دبت نەهەژی کەنیێ بت. ببورن...

یێ جوهی دڤیا بزانت.

_ کادێ بوو مە بێژە.دائەم ژی بکەنن؟!

نەچار بوو، چیرۆکێ بوو وان ژێ بێژت.

_ هەر ئێک ژمە پەرتوکەک یاددەستیدا...

ئێکسەر یێ ئەرمەن گۆت.

_ ما ئەڤە هەژی وێ کەنیێ یە؟!

دێمێ يێ جوهى تژى تورەيى بوو.

_ ببوره هێژا.پەرتوكا تە لسەر كوشتارا ئەرمەنايە... و يا هێژاى لسەر هولوكوستا جوهيايە... و يامن لسەر ئەنفالكرنا كوردايە...

ئەرێ مائەڤە نە هلكەفتەكا سەيرە؟!

ئەم هەرسێ مللەت يێ توشى ژناڤبرنێ بووين.و..

_ ببوره هێژا.ئەز دزانم ،جوهى توشى هولوكوستێ بووينە.وئەز دزانم ،برايێن مە يێن ئەرمەن ژى توشى كوشتارەكا مەزن بووينە...

لێ هوون كورد؟ تە چ گۆت....؟

_ من گۆت.ئەنفال.... ئەم كورد توشى ئەنفالان بووينە.

ئەڤ پەرتوكا ئەز دخوينم لسەر ئەنفالكرنا كوردايە...

يێ ئەرمەن،پەرتوكا خوە دانا سەر پێن خوە. ما لهيڤيا گەرا خوە دا بەشدار بت.

_ راستە هێژا. كورد ژى وەك ئەرمەن و جوهيان توشى گەلەك قركرن و ژناڤبرنێ بووينە.وەك ئەز دزانم،دۆژمنێ مە هەر ئێكە.

وەك پێزانێنێن من يێن سادە لسەر كوردان. دژوارترين كوشتار لهەلەبجە روودابوو...

بەرێ خوە دا یێ کورد.

_ مانە راستە؟ لهەلەبجە گەلەک کەسێن بێ گۆنەهـ بوونە قۆربانی.

یێ کورد، سەرێ خوە دهەژاند. لهیڤیا وی بوو،دا ئاخڤتنا خوە بداوی بینت.

_ لهەلەبجە پتر ژ پێنج هزار کەسان گیانێن خوە ژدەست دان. وپتر ژ چل هزار کەس بچەکێن خەردەل و سارینێ بریندار بوون.

لێ ئەنفال ،گەلەک بەری هەلەبجە هەبوون.

تژی دێمێ یێ جوهی پرسیار بوون؟

_ ببورە،ئەنفال چیە؟ ئەز تێنەگەهشتم!

یێ کورد،لبەندا ڤێ پرسیارێ بوو.جهێ خوە خۆشکر.

_ ئەنفال،ئایاتەکا قۆرئانێ یە.دشەرێ بەدر یێ دژی قۆرەیشیان، بوو پێغەمبەرێ ئیسلامێ هاتبوو خوارێ.

یێ جوهی نەشیا خوە بگرت.

_ ببورە، پێغەمبەر ،بەری هزار و پێنج سەدسالان هاتبوو!

و هەلەبجە و ئەڤا هاتیە سەرێ هەوە ،بەری چەند سالایە...

تە ئەز تێنەگەهاندم..ببورە؟!

_ ئەرێ راستە، بناڤێ ئیسلامێ شەرێ مە دکن. مالێ مە تالان دکن. ناموسا مە کرێت دکن. وەک سەردەمێ قۆرەیشیان...

_ وەک ئەز دزانم هوون کورد ژێ ئیسلامن!

_ بەلێ ئەم ئیسلامن.لێ...

یێ جوهی نەهێلا بوو یێ ئەرمەن شروڤەکت.

_ من ژی ئاگەهـ ژهەلەبجە هەبوو.لێ توو یێ بەحسی بەری هەلەبجە دکی؟!

_ من گۆت،تنێ لهەلەبجە پێنج هزار مرۆڤ بخەردەل وسارینێ کوشتن...

لئەنفالان پتر ژ دووسەد هزار مرۆڤان هاتن بەرزەکرن.پێنج هزار گۆند سۆتن.

تنێ هەشت هزار کەس ژدەڤەرا بارزان بێ سەروشوین کرن.

یێ ئەرمەن بەشدار بوو.

_ ئەڤە تنێ لعیراقێ؟

_ ئەرێ...ئەڤە تنێ لعیراقێ لسەردەمێ سەددامێ دکتاتور.

يێ ئەرمەن ڤيا هاری يێ كورد بكت.

_ لبەشێن دی يێن كورد لێ دژين.باشترنينن ژ بەشی عيراقێ.

يێ كورد سەرێ خوە هەژاند.

_ لئيرانێ فەتوا بكوشتنا كوردان هاتەدان.لتوركيا،كوشتنا كوردان بپارەيە. لسوريا،كورد دمرينە،نە ئەزمان ونەناسنامەيە.

يێ ئەرمەن.دەستێ خوە دانا سەرملی.دێمێ وی تژی هيڤی و بشكورين بوون.

_ توو بەحسێ سەدهزار و دووسەد هزاران دكی !تو بەحسێ زمان و ناسناما دكی!

برايێ من. پتر ژ مەليون و نيڤان ژ گەلێ ئەرمەن قركرن.

مالێ وان،ناموسا وان، ولاتی وان. تالانكرن....

بێهنا يێ جوهی تەنگ بوو.

_ پتر ژ شەش مەليون جوهی كوشتن. مالێ مە ،ناموسامە. كريتكرن.

ئەم بساخی دكرنە د ژۆرێن غازێ و سۆتنگەهاندا.

ئەرێ،سۆتنگەهێن تایبەت بوو مە ئاشاکرن. ئەم کرنە مشکێن تاقیکرنان. ئەم...

یێ کورد ئاخڤتنا وی بری.

_ لێ هوون ئەوێن مایین لولاتەکی کوم کرن. هوون ئەوێن مایین پاراستن...

یێ ئەرمەن،ئێکسەر گۆت.

_ راستە.هوون هاتن پاراستن. ماڤێ هەوە بەرزەنەبوو. هەتا ئەڤرۆ یی بهایێ خوینا هەوە ددن.

لێ ئەم...! هێشتا کەسێ رۆندکەک بوو مە نە باراندیە.

هێشتا سەرکردە و سیاسەتمەدارێ تورک. کوشتارا مە وەک خەبات و مێرانی بوو خوە دهژمێرن.

هێشتا ناڤێن کوشتکاران لسەر جادەو گەرەکێن سەنبول و ئەنقەرێ ددانن.

هێشتا کەسێن وەک تەلعەت پاشای و کەمال پاشای و سولتان عەبدلحەمید. وەک سنبولێن نیشتمانی دئێنە هژمارتن.

ترێن بلەز دبەزی.سوحبەت گەرم بوو. هەرسێیان پەرتوکێن خوە دانە ئێک.بەشداری د سوحبەتێ داکرن.

پیرەمێرێ جوهی،سەرێ خوە هەژاند،تژی دێمێ وی بشکورین بوو.

_ هێژا،کەنیا تە دجهێ خوە دابوو.مللەتێن مە هەرسێیان تۆشی کارەسات و قرکرنێ بووین. وهەر ئێک ژمە پەرتوکەک لسەر کارەساتێن مللەتێ خوە دخواند.

وەک تە گۆتی. براستی،ئەڤە هلکەفتەکا سەیرە...!

ئەز باوەرناکم چو مللەت وەک مللەتێ مە تۆشی قرکرنێ ببن. هەکەر ئەڤرۆ مە ولاتەک هەبت،نە حنێرە ! ئەو ولاتێ باب وکالێن مەیە.ئەو (ئاخا میعادە) لسەر مە وەک ئایین و وەک نەتەوە فەربوو ئەم لسەر ئاخا خوە بژین...

یێ ئەرمەن، نەڤیا ڤێ بوو یێ جوهی بهێلت.

_ ئەو ئاخا تو بەحس ژێ دکی ، جهێ مەژی یە.ئەو جهێ ژدایکبوونا عیسا پێغەمبەرە وهەر لوێرێ گیانێ وی چوویە ئەسمانان ،نک خۆدێ....

یێ جوهی دڤیا بەرسڤا وی بدت.

یێ کورد زانی دێ بتە شەڕێ وان و ئەو نەشێت گازندێن خوە بوو وان بکت. وەک کەسایەتیەکی زانا. ئاخڤتن ژدەڤێ هەردووا وەرگرت.

_ ببورن،دنیا مالا هەموو مرۆڤایە.هەرکەسی ماڤێ ژیانێ و ئازادیێ هەیە...

یێ ئەرمەن،هەروەکوو بێ بار ژ دابەشکرنا پیرەی.

_ هەوە کوردا ژی پارچەکا ولاتێ خوە رزگارکریە.هوون ژی یێن گەهشتینە ماڤێ خوە،تنێ ئەم ئەرمەن یێن بێ ولات ماین..

یێ کورد نەهێلا دەردێ خوە دەرمان بکت.

_ ولاتێ مە نەتنێ ئەو پارچا ئازادە!کورد نەتنێ ئەون یێن لکوردستانا باشور!

هێشتا سێ بارێن ولاتێ مە دداگیرکرینە.هێشتا ولاتێ مە چار پارچەیە.

هەتا ئەم ژی نەبنە خۆدان ئێک ولات و ئێک ئالا . ئەم دەست ژخەباتێ بەرنادن...

دەنگەکی لهنداڤ سەرێن وان،هزرێن وان شێلی کرن.

_ ببورن،بلێتێن خوە ئامادەبکن.

هەر ئێکی بلێتا خوە ژ کونەکێ ئینادەر.زوو بەلا وی ژخوە ڤەکرن.

یێ جوهی پەرتوکا خوە ڤەکر...

ـ گۆهـێ خوه بدن ڤان رێزان....

ژمارا سەربازگەهێن ژبوو ژناڤبرنا جوهیان گەهشتە ٤٧ سەربزاگەهان. ئەڤ سەربازگەهە پێکهاتیبوون ژ زۆرێن غازێ و زۆرێن سۆتنگەهان وژۆرێن تاقیکرنان وسێداره وخوین بەخشینێ.

و سەربازگەها ئوشوتز لبولونیا ژسەربازگەهێن مەزن وناڤداربوو. تنێ دڤێ سەربازگەهێ دا،چار سۆتنگەهـ وچەندین زۆرێن غازا زیلکون وسیانیدێ هەبوون.

گۆهێ باش بدنێ...

دڤێ سەربازگەها گرتنێ دا. سێ سەد هزار جوهیێن بولونی و شێست ونەهـ هزار جوهیێن فرنسی و شێست هزار یێن هولندی و پێنجی و پێنج هزار یێن یونانی و..

ببورن ، ئەز درێژ ناکم...

دڤێ سەربازگەها گرتنێ دا،پتر ژ مەلیون ونیڤ جوهیان ژناڤبرن.

ئەڤە تنێ دسەربازگەها ئوشوتز یا گرتنێ دا...

ئەڤە ئێک بوو ژ ٤٧ سەربازگەهێن گرتنێ.

دڤیا هندەک لاپەرێن دی ژی ژ پەرتوکا خوە بخوینت. یێ ئەرمەن تلا خوە یابەرانی بئەزمانێ خوە تەرکر. بلەز هندەک لاپەر قۆلپابدن، پەرتوک ڤەکر...

_ گۆهێ خوە بدن ڤێ تاوانێ...

دکتور کارل هانسبیش دکتورێکێ ئەلمان بوو.دگۆت.

من بچاڤێن خوە دیت،بسەدان هزار ئەرمەن،ژن وبچووک،پیر و لاو. پشتی چەند رۆژان برسی هێلاین. دەست وپێن وان گرێ ددان ودکرنە دقاییکاندا.لنیڤا ئاڤێ ،دوودوو،سێ سێ دهاڤێتنە دئاڤێدا.

بچووک دگەل دایکان.باب دگەل کورێن وان.

دەستێن وان پێکڤە دگرێ ددان و لنیڤا دەریای پێکڤە دهاڤێتنە دئاڤێ دا.

هەر دکتور کارل هانسبیش دگۆت...

دناڤ وان بچووکاندا،دوو بچووکێن نەخۆش هەبوون.من دڤیا دگەل خوە ببم و خۆدان بکم.

چەوا چاڤێن وان بمە دکەتن،هەموو بهەوار وگرییێ قەستا مە دکرن. لهیڤیا مە بوون ئەم چارەیەکێ لحالێ وان بکن.

من و هەڤالێ خوە ،هەول دان وان هەردوو بچووکان رزگاربکن.

سەربازەکی بەرسینگێ من گرت.ناڤێ وی جەمال عاشور بوو،گۆت.

_ ڤان بچووکا سوبە دێ هاڤێنە درەیا وانێ. هەکەر هوون دخیرخوازن، هەرن بچووکێن تورکا دەرمان بکن....!

بێهنا یێ کورد تەنگ بوو. ئەو دەمەک درێژ بوو پەرتوکا خوە ڤەکری. وێ ژێ دڤیا هندەک ژتراژیدییێن هاتینە سەرێ مللەتێ وی بوو وان بخوینت.

_ گۆهێ خوە بدن ڤان تاوانان...

رێزا زیلێن لەشکەری یێن تژی مرۆڤ ژ کەلها نوگرەسەلمان بەرەف بیابانێ دانەرێ.

ئەو چەند رۆژ بوون کەسێ چو خوارن نەدیتی.هەموو بوو مرنێ هێلابوون.

ببورن،ئەز درێژناکم.

لبیابانا بەرفرەهـ ،ملێن زیلا دانە ئێک. سواربوو،پەیاکرن.دەست وپێن وان دگرێدای بوون.

لهنداڤ جالەکا ئامادە،ملێن گرتیا دانە ئێک.

وەک یارییێن بچووکێن چڤێل.ژپشتڤە.سەربازان پال پێرانان. هاڤێتنە دوێ جالا کوور دا.

پشتی یاری بداوی هاتی.چار شەفر.هەر ئێک ژلایەکی ڤە.دەڤێن خوە دانە وی خیزێ شاریای و رادانە هنداف کەلەخێن وان یێن تژی گیان....

شەرێ مرنێ و بزاڤا گیانی. هەموو بەشداری لەیزوکەکا سریالی بوون.

وەک پەق پەقۆشکێن بن ئاڤێ. گیانێ وان ژبن وی خیزێ شاریای تۆز بلند دکر.

جال دگەل ئەردی راستکرن.

بسەرکەتن زفرین بنگەهێن خوە....

دەنگێ پیرەمێرێ جوهی،ترسا وی ژ بن خیزێ بیابانێ،کرە پرسیار؟

_ ببورە،هەموو کوردێن هاتینە ژناڤبرن.نابنە نیڤا وان جوهیێن لسەربازگەها داخاو بتنێ ، دژۆرێن غاز و سۆتنگەهان ڤە ژناف برین...

ببورە،ئەز نابێژم ئەڤە نە تاوانەکا مەزنە !ئەڤە نە قرکرنە و جینوسایدە....!

لێ ئەز دبێژم،یاهاتیە سەرێ مە جوهیان.قرکرن و ژناڤبرن بوو.براستی هولوکوست بوو... براستی ترابیزی بوو،وەک تەوراتا پیرۆز دبێژت...

یێ ئەرمەن،وەک قەشا،بدەنگەکێ نەرم،گۆت.

_ کوشتنا مرۆڤەکی و یا بمەلیون مرۆڤان.تاوانەکا مەزنە.

ئەم ژ ولاتی مە دوورکرن.ئەم ژناڤبرن.پتر ژ مەلیون ونیڤا ژمە قرکرن.

کەسێ نەگۆت ئەڤە تاوانە...! کەسێ نەگۆتە تاونباران ڤێ تاونێ نەکن! هەتا ئەڤرۆ تاوانبار یێ شانازیێ بتاوانێن خوە دکن و جیهان یا بوو دەستا دقۆتت.

هوون بوونە خۆدان ولات،تاوانبارێن هولوکوستێ هاتن دادگەهکرن.

کورد ژی گەهشتن هندەک مافان. لێ کەس وەک مە بێ ماڤ و بێ ولات و بێ هەڤال نینە...

یا ئەم پێ دئێشن. هەتا ئەڤرۆ چو کەسایەتی و چو حوکمەتان. کووشتارا ئەرمەنان بفەرمی رووڕەش نەکریە.

چو حوکمەتان،وەک تاوان نەهژمارتیە.

بدیتنا مە،ئەڤەژی تاوانەکا مەزنە.ئەڤە ژی کوشتارەکا دیە.

یێ کورد بلەز بەرەڤانی ژگەلێ خوە کر.

_ ئەم کورد یێن لسەر ڤێ ئاخێ هاتینە دنیایێ ،و دێ لسەر ڤێ ئاخێ ژی مرن.مە دژایەتیا چو مللەتان نەکریە.تنێ ئەم یێ بەرەڤانییێ ژزمان و مانا خوە دکن.

ئەو پارچا ددەستێ مەدا.بهایێ خوینا نیف مەلیون مرۆڤایە. ئەو پارچە،مەتێرناکت.ئەو بەشەک بچووکە ژ کوردستانا مەزن. لپارچێن دی کورد یێن تۆشی کوشتن و گرتن و قرکرنێ دبن.

ئەم هەر دێ بێژن...

کوردستان یان نەمان...

کەنیا پیرەمێرێ جوهی،دێمێ هەرسێیان تژی بشکورین کر.

_ نەمانا هەوە بوو داگیرکەرێن ولاتێن هەوە گەلەک ئاسانترە ژ کوردستانێ ...

کەنیا هەرسێیان ژ سنورێ کورسیکێن وان دەرکەت.

هەرسێ دناڤ هزرێن خوەدا بەرزەبوون.

هیتلەری، ملێن جوهیان دانە ئێک.دەرێ ژۆرێن غاز و سۆتنگەهان ڤەکرن....

تەلعەت پاشای،ملێن ئەرمەنان دانە ئێک..لپێش چاڤێن دایک و باب وبرا.کچێن هەرزەکار کرێتکرن.بچووک ژبەرسینگێن دایکان دزین.بساخی هاڤێتنە ددریا وانێ دا.

زەلان ،بداس و بڤران،پرت پرت کرن.بێن مایین بەردانە دەریا ئیجە...

سەددام و عەلی کێمایی،ملێن زەلام و ژن وبچووکێن کوردا،دانە ئێک.

ژن کرێت کرن،بچووک ژبرسا مرن ، زەلام لبیابانا بن خیزکرن.

دەنگێ بلندبوویێ، هەرسێ ژناڤ دەستێن مرۆڤ خۆرا رزگارکرن.

_ مێڤانێن بهاگران. فارگۆنا خوارنگەهێ لبەندا مێڤانێن هێژا یا ئامادەیە.

چاڤێن وان بێن تژی ترس کەتن ئێک. دێمێن وان تژی پرسیاربوون.

یێ کورد خوە مەردکر.

_ ئەم بچن قەهوەیەکێ ڤەخۆن؟

یێ جوهی بکەنیەکا فێلباز.گۆت.

_ هەکەر تو مە مێڤان بکی ئەم دێ ئێین؟!

بەرێ خوە دا یێ ئەرمەن.

_ مانە وەسایە هێژا؟!

یێ ئەرمەن گۆت.

_ و هەکەر ئەو قەهوە ببتە بیرەکا تەزی دێ گەلەک باشتر بت...

هەرسێ بکەنیەکا بلند رابوون بەرەف فارگۆنا خوارنگەهێ چوون.

لدوور مێزەکا بچووک کومبوون.

یێ کورد دڤیا مەردانیا کوردا دیاربکت.

_ دێ چ ڤەخۆن؟ هوون مێڤانێن منن.

_ یێ جوهی داخوازا بیرەیەکێ کر. گۆت.

_ سوپاس ،من سوحبەت دکر. ئەم یێن لئەورۆپا...

یێ ئەرمەن ژی داخوازا بیرەیەکێ کر.و گۆت.

_ وتوو؟تو دێ چ ڤەخۆی؟ نەبێژە بو من شیری بینن.هوون ئیسلام بیری ڤەناخۆن...!

_ ئەز دێ قەهوەیەکێ ڤەخۆم.

ڤارگۆنا ترێنێ تژی مێڤانن. سوحبەت و کەنی و هیڤی تژی دیوانێن وانن.

_ ئەم کورد، نەتنێ ژدەولەتبوونێ دبێبارن.ئەم ژپێشکەتنێ ژی دبێبارن.

لولاتێ مە هەتا ئەڤرۆ ترێن نینن. هێشتا مە کێشا ئاڤ و کارەبێ یا هەی.و..

یێ ئەرمەن نەهێلا گازندێن خوە بداوی بینت.

_ هەوە پارچەکا رزگارکری یاهەی.هەول بدن ژدەست نەدن. بپارێزن...

یێ جوهی فرەک لبیرا خوەدا.

_ ولات دگرنگن. لێ ولات نە هەموو تشتە. مرۆڤ چ لولاتەکی پاشڤەمایی ،لاتەکی رێزێ لماڤێن مرۆڤی نەگرت بکت؟ ولاتەکی...

یێ ئەرمەن گۆت.

_ یاگرنگ ئەوە مرۆڤی ولات هەبت. ولات مانا مللەتان دپارێزت.

دەنگێ خوە نزم کر.

_ بەری مرۆڤ بمرت،داخواز دکت لولاتێ خوە بێتە ڤەشارتن.

ترێن دبەزی،دەم دبوری. رێ کورت دبوو.

بەری جهـ بێ دەنگ ببت.یێ ئەرمەن ،بدێمەکی تژی خەم و لێبورین گۆت.

_ یالنک مە ئەرمەنان سەیر وجهێ حێبەتیێ.ئەڤ کوشتارا بسەرێ مە هاتی.لپێش چاڤێن ئەلمانان و ئنگلیزان هاتە ئەنجام دان.

وهەتا ئەڤرۆ،کەسێ ژڤان دەولەتان دەنگێ خوە بلند نەکریە.و...

یێ جوهی ئاخڤتنا وی بری. دەنگێ خوە بلند کر.ئەوێن لدوورا لێ زڤرین.

_ توو دبێژی لپێش چاڤێن ئەلمانان...

ماکێ شەش مەلیون جوهێ سۆتن؟! ماکێ مالێ شەش مەولیون جوهیا تالانکر؟!

مانە ئەلمان بوون؟!

یێ کورد ژی دڤیا گونەها ئەنفال و بندەستیا خوە بێختە ستۆیێ لایەنەکی ...

_ ئنگلیزا ولاتێ مەژی پارچەکرن. ولاتێ مە فرۆتنە تورک و عەرەب و فارسان.

یێ ئەرمەن بیرا خوە ژ تورەییا دا ڤالاکر. داخوازا بیرەکا دی کر.

_ ئەرمەن بناڤێ دینی قرکرن. و جوهی..

یێ جوهی بەرسڤ دا.

_ جوهی،ژبەر مال ومەژیێ وان یێ بازرگانی.ژشیانێن مەیێن مرۆڤی و دارایی دترسیان. گەلەک مال ودەستهەلات کەتبوو دەستێن جوهیان...

ئەرێ، ژمە دترسیان.وان باش دزانین،جوهی سەرێن دنیایێ نە. و جوهی دێ دنیایێ برێڤە بن.

جوهی ،مالدار و سیاسیەتمەدار و زانا و خۆدان شیانن.

تژی دەڤێ خوە بیرەکر.

_ ژمە دترسیا...ئەم ژناڤبرن.

تژی هناڤێن وان ترس بوو. جهـ شڕ بوو.چاڤێن هەرسێیان زیق بوون. کەسێ نە وێڕیا دەرگەهێ سوحبەتێ ڤەکت.کەسێ نەوێریا تاوانێن کوشتار و هولوکوست و ئەنفالا ئاشکرا بکت.

جهـ بێ دەنگ بوو.

دەنگێ بلندبوویا ترێنێ.موویێن لەشێن وان تیژ کرن.

_ مێڤانێن بهاگران.پشتی دەمەکی کێم،ئەم دێ گەهنە وەستگەها هامبۆرگ.

دبێژمە مێڤانێن لهامبۆرگ پەیادبن،هەتا دیتنەکا دی بمینن دخۆشییێ دا...

لڤین و دەنگ تژی ترێنێ بوون. مێڤانان چانتێن خوە ئامادەکرن، هندەکێن بلەز، قەستا بەردەرێ ترێنی کرن.

لوەستگەها هامبۆرگ.هەرسێ پەیا بوون.برەخ ترێنێ ڤە راوەستیان.

وەک سێ هەڤالێن بچووکاتییێ،لدەمێ خاترخواستنان.کەتن بەرانبەری ئێک.

یێ جوهی گۆت.

_ کەیفا من بنیاسینا هەوە هات.گەلەک پێزانینێن نوو من ژهەوە زانین.

بەرێ خوە دا یێ کورد،دەستێ خوە دانا سەر ملی.

_ سوپاس بوو وێ بیرا تەزی. هیڤیدارم مللەتێ کورد ببتە خۆدان دەولەت ژبن زۆلم و زۆرێ دەرکەڤن.

یێ ئەرمەن،وەک قەشەیەکی دیندار گۆت.

_ ئامین...گەلەک کەیفا من ژی هات من هوون نیاسین. من ژی گەلەک مفا ژ بێژانینێن هەوە وەرگرتن. هیڤیدارم هەموو مللەتێن بن دەست رزگار ببن.

بێهنا یێ کورد تەنگ بوو.

_ ئەژی هەروەسا. من ژی بێ خۆشبوو من هوون نیاسین.هیڤیدارم رۆژەک بێت و تاوانبارێن کوشتارا ئەرمەنان و ئەنفالێن کوردان. وەک تاوانبارێن هولوکوستێ بێنە دادگەهـ کرن.

ئەرمەن ژی ببن خۆدان ولات و ئالا.

یێ جوهی دەستێ خوە درێژ کر.

_ ببورن،دڤێت ئەز بچم.بخاترا هەوە.

چانتێ خوە دا ملێ خوە و دەستێن وان گڤاشتن و چوو...

یێ کورد گۆت.

_ توو دێ کیڤە چی؟

یێ ئەرمەن گۆت.

_ مالا کچا من یا لهامبۆرگ.ئەز مێڤانێ کچا خوەمە. و توو؟

_ ئەز مێڤانێ هەڤالەکی مە.

دەستێ خوە درێژ کر.

_ ئەز داخوازا لێبورینی دکم.هەکەر ئاغایەکی کورد، یان مەلایەکی کورد یان دزەکی کورد بەشداری دکوشتارا ئەرمەنان داکربت...

دابەرسینگێ خوە و شداند.

دناڤ دەستێن وی دا دەنگێ وی بسەردکەت.

_ ئەم باوەردکن. وئەم پشت راستن،کوردا هیچ دەست دکوشتارێ دا نەبوویە. تاوانبار ددیارن،شانازیێ بتاوانێن خوە دکن. کورد ژی وەک مە تۆشی قرکرنێ ببوون.

چاڤێن وان کەتن ئێک.

_ ئەم نامرن،ئەم راناوەستن.هەتا تاوانباران دادگەهـ نەکن..

_ دلێ مللەتێ کورد و هێزا وان دگەل هەوەیە.

_ سەرکەتن بوو مەیە...

_ هەتا دیتنەکا دی...

_ هەتا دەولەتبوونێ.....